

און זיך בעמיידיגען אין דער גרעסטער ווינטער-ספארט-אימפרעזע פאר דער לעצטער צייט.
די ווינטער-מכבי'אדע, וועלכע קומט פון 1-5 פעברואר, ד. י. אין זאקאפאנע, איז די גרעסטע אהראקציע פאר די לעצטע יאהרען.
טויזענדער יודישע ספארטלער פון אלע עסקע וועלט, צעהנדליגער טויזענדער טוריסטען פון אלע לענדער
גרייטען זיך צו דער אימפאזאנטסטער יודישער ספארט-אימפרעזע, וועלכע קומט פאר אין זאקאפאנע.
די בעדינגונגען פון אלע אנטיילנעמער אין יוריסטען זענען:
פאר די גירדיגסטע פרויען - די עקסוקהסטען בעדינגונגען.
אינאמארם, ווערען ערטיילט יעדען טאג פון 4-7 איי וואג-ליקע, פיעטרוסאווער 64

 רב. גר. פאר יידישער דערציאונג
"מארגנסטערן"
 אין פרייז
 אפט. אין לאדזש.

צום 5 יארליכז "מאר גנשטער" איז פראגראם: פריי-איבונג פון מענער, און פרויען-גרופ, בוק-איבונג, ספארט-סעק, רייף-איבונג, כאראלע דעקאטאמעס, אינעפניאציעס, ספארט-מארש טעקסט פון דיכזער מ, בראדעוואן, פילאזאפון פון 300 ספארטלער, מיט די איבונגען פירט אן די אינסטרוקטארן-קאמיטעט פון 15 לויטשער, מארגנשטער, -:- בלאז-ארקעסטער פון דער געז, קולטור-ליגע, אונזער דער לייטונג פון דיר, ה, מערל, -:- ביים קאוויר: פירל, פערלע גינצבורג, פילשט פון 50 נר, אז איז א כל-נער צאל צו באסימז יעדו אונז איז קאנדעלירע פון, מארגנשטער, פאליניאוס 38

פון בעריה מסעו דיריגענס
— און קאמפאזיטאר'ה
דער לאדזער
לייבלינג

ר' מאיר פאדראבינע

(דער צווייטער ראוימנ) דער חזן פון דער שטאטשער שיל ר' עזר וויינאנראד, דער
חזן פון דער לאדזער וויקאר שיל ר' משה לים און ה' סאלאוועלימשיה פוסהער.
מאניע און סוואווי-בעליטונג, דער גער, אפצוקאנטא פון דער קראקאווער סינאגאג,
איצט אין אהל יסרב ה' מאפעל ווי אויך די מעראייניטע סראפעסאנאלע און וינער פון
לאדז אויך קאוויר-בעליטונג פון סינאגאג, וויקאר און שטאט שוהל.

מיט אכטונג מוניאלישער קאמיטעט.

פירעמע צו פערשטען ביי דער קעס פון פולשטאנדיק ביי ה'

ספר אין ויעם סטנצערס זאל, פראמאנוויטש 3
א פייערליכע
סיום-הספר-תורה-
פייערונג
מיטן ענטל פון דעם פשוטסטן חזי פון די פרסלב' הסידים
(שלמה יהודה האלמאן) מיט א גוט איינשטודירט כפר אין וועט
ווערן גערעדט מאמרים פון מאהר"ן ז"ל.
בשבת ארבעה עשר ימים פון ווערן סוף פרסלב' חובבם ויך אן פון
6 נאכט, בליקט צו עקסטון און פרסלב' שאיבעל קאמפאני 2 און סוף
פון דעם טיים ב' דער אקט.

פרייזשער = צענד

דער קימט פאר דעם 28 יאנואר 1933, ווען מיר זיצן קצבים, וועלכע
בען זיך נאך גישט רעגיסטרירט, צו רעגיסטרירען זיך צום צענד.
נאך פון 6 ביז 9 אין אונזר אין שטראס-קאנגרעס.

דער ארגאניזאציאנס-קאמיטעט

דער קאמיטעט פאר דעם 28 יאנואר 1933, ווען מיר זיצן קצבים, וועלכע
בען זיך נאך גישט רעגיסטרירט, צו רעגיסטרירען זיך צום צענד.

שפארעז געלד
דורך קויפן רעיעלע סחורה
צו די ביליגסטע פרייזען
לעזט זיך גור ביי דער פירמע

בארדייג

לאדן נאואמיעסקא 30, טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעיעלע קוועלע
גריטעז קיידיש-ווייז
בין די געשעפטע פאלעסטינער,
אונגארווינער, ווי אויך אלע סארטע
ליקער, פראנפענס און מעהד.

דאקטאר
בראטמאן

אינערליכע קראנקהייטן
וואלשטאנסקא 3
טעל. 110-22
בעהמס אן פון 10-12
און 8-6 נאכט.

Doktor
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choroby skórne,
weneryczne
i moczopłciowe.
Gabinet Roentgeno-
lecniczy.
Przyjmuje od 8⁰⁰ do 10
1⁰⁰ - 2⁰⁰ od 6 do 8⁰⁰ w
w niedzielę i święta od
10-1.

Oddzielna pocze-
kalnia dla pań.

פויכהאלטערס ווייסעז

אין סאלידע האנדעלס-ביכער און פיל-רובריקע טאג-ביכער צו זעהר נידעריגע פרייזען
אין א גרויסען אויסוואהל בעזעס אויף לאזער די ספעציעלע ביכער - פאפיר

A. J. OSTROWSKI
55 Łódź, Piotrkowska 55
tel. 203-54.

פעסטקלונג: פארוואס דאס פאראייניגטע האנדעלס-ביכער, בעזעסונג דורכ'ן פאפיר-
מיטגעבונג פאר קלענע האנדעלס-און אינדוסטריע-אונטערנעמערס, פילע נעווע אינאקאמפליעט און
וויכטיגע ווערס פארשטייט אויך ווייניג.

צום הארנאוואל

עמפעהלט די בעמאמע פירמע

A. OGÓREK, Łódź

11 ZAWADZKA 11

די נייעסטע מאדעלען **אונט-שיר** צו סאנסורעני-
פון ראמע-און הערען :: פרייזען ::

ואל "פילהארמאניע" נארוואווישע 20

11 נאכט און 15 טעג יאנואר, 5 א וויינער נאכמיטאג, וועט

פראפעסאר
מארצינקאווסקי
פון רוסלאנד

האלטען א פאררעוונג:

דער קאמפ ווענען גאט און דאס נאטורלעכע
אין סאווייעט-רוסלאנד.

בילדעטע פון 50 גר. ביי 8 זל. ביי דעם איינפאלג.

ייז פשר!

בייער צעבניה פון דער בעוואוסטער וויין-און מעהד-פאפיר
פירמע "פראגרעס"

פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען
פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען	פרייזען
0.1	0.25	0.3	0.6	0.9	1.90
0.25	0.55	0.85	1.45	2.00	2.00
0.30	0.85	0.85	1.60	2.25	2.25
0.35	0.70	0.85	1.80	2.55	2.55
0.40	0.80	1.05	2.00	2.80	2.80

אלע אנדערע סארטען וויינען ווענען בעדייטענדיק צו די צירס געווארען.
צוליב דער בעקוועמליכקייט פון אונזערע ג' קונדעס פון גרויסע סארט
בעקומט מען איינער חיינען ביי ה' פולווערמאכער גרינער מארק 6
טעל. 150-78.

ווייז-און מעהד-פאפיר

הארט-פערקויף נאך אין פאפיר אלטער מארק 2
איינצעל-פערקויף נאך אין פאפיר אלטער מארק 1
1-טע בעקוועמליכקייט: פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט
2-טע בעקוועמליכקייט: פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט
3-טע בעקוועמליכקייט: פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט פרייזען פארשטייט

בעקאנטמאכונג

מאנאט פ' שמה י"ח טבת 1933/16 א וויינער
אונד קומט פאר אין וואל אייראפעאישע, געוועזענער 17 דער
30-יעהריגער ויבילעאום-פרייערונג
פון דער תלמוד-תורה עלעקטאנישע 13
מיט א זעהר אינהאלטרייכען פראגראם.
ס'וועט אנטהאלטן דער פון 10 דער עלטסטער איינפאלג פון וואל
ה' ווינאגראד מיט א כרך און אקטעסטער, ס'וועלען אויך ארויס-
טרעטן פארשידענע רעדנערס, ווי הרב סילמאן, פרום ר' פישל
ליבארמאן און ד. ה. וילבערשטיין מיט אכטונג
די פערזאנלעכע פון תלמודתורה
אלעקטאנישע 13

ביליגסטער און פרייעליכסטער רעווי-מעמער
אין לאדז אין וואל פון מינא

"MIMOZA"

קילינגסליעגא 178

היינט רעוועלאציאנס-פרעמיערע
גרויסער קארנאוואל-אייבערונג פון די שלאגער און אטראקציעס א.א.

שפילצייג פאר לאדז

מיט **Janina Madziarówna, Jerzy Welin**
Wincenty Łoskot, Duet Janaszków
אין דער שטיק גלענצנדיק אנטהאלט
8 וואונדערשענע און געשיקטע **Hockey-Girls**
פארבינדע בילדער, וואונדערשענע סקעטשען, טענז, געזאנג, תומא
און סאטירע.
קונסטל. ליטעני: **Kazimierz Brzeński**
אנהייב 7.30 אין 9.30 אונטער. פרייזען פון די פלעצער
אונטערשטעליך נידעריג פון 49 גר. ביי 2.20 זל.

צו די תנאים פון אונזערע מיטגלידערס
פיל. לאה סאלארוש מיט ה' שלמה ריינגעווייז
און

פיל. חיה בערעק מיט ה' בנימין האז
ווינשן א סך גליק
דאס פירא אין אינסטרוקטאר-
פערסאנאל פון "ארט" אין לאדז. 130

מזל טוב
א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשבו' וו. פרעזעס
חבר מאיר גראם
לפבור דער חתונה פון זיין ברודער יצחק
די פערזאנלעכע און דער שוהל-קאממעס פון דער
חברה. גמילת חסדים קעלסא 15.

מזל טוב
אונזער חשבו' פערזאנלעכע מיטגליד
ה' זכריה גאלדבערג און פרוי
ווינשען מיר פיל נחת צו דער חתונה פון זייער ווהן
חיים ברוך מיט פיל שרה מעמעלעך
וועלכע קומט פאר מוסק' פ' ויחי (14/1933)
די פערזאנלעכע פון פראווי. ליגת משמורים
זשע"א 26. 167

די ביליגסטע איינהויפס-קוועלע
קונסטפילדער, ראהמען

די ענטשפרעכע נרסמע
געשאנקען בעסטע מען ביי
Roma Spokojna
13 PIOTRKOWSKA 13

עמפאסאל:
לייטע-ראהמען
סמיר-רעפארטאזשעס
אווהאל-פאספארטס
ראהמען צו פארהאנגען פארשטענד-אמעליר
ספעציאליטעט: איינארהמען בילדער.

הזכרה
וונאמא, דעם 15-טען יאנואר 1933, 11.30 פארמיטאג
צו די שול'ס פון פערשטארבענע פראפעסאר
ניבאריס יודעלעוויטש
(ראכמאד בעמיס)
קומט פאר אין דער שוהל ביים פראווי, ליגת החולים
(פארזינאזש 19) א הזכרה צו וועלכער עס לעדענט אין
די קרובים, פריינד און בעקאנטע
די פערזאנלעכע פון ליגת החולים
פארווייניאזש 19. 137

אויגעז-קליניק
מיט שטענדיגע בעמער פון
Dr. B. Donchin
פיעסריקאווער 90, טעל. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צונעק אע-
רציע א.א.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 1-9
און פון 4 ביי 7.30 אונטער. 4091

צו דער חתונה פון אונזער חשבו'ן
מיטגליד **יוסף סקורבא**
מיט פיל גלעזעלעכע שפילעלעכע
ווינשען מיר זי א הערליכען מזל טוב
און א גליקליך צופרידען צוזאמענלעגען
חברה, כנסת בחורים
לאדז, פערער נאכט 17

מזל טוב
אונזער חשבו'ן פרעזעס
ה' זכריה גאלדבערג און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבער ווהן
ה' הענריק גאלדבערג
מיט פיל סאלא מיאמעלעך
ווינשען מיר א הערליכען מזל טוב און פיל
גליק דעם יונגען פאר.
די פערזאנלעכע, סעקעסאריעס
און מיטגלידער פון קליינע-הער-
דער - פראווי, פיעסריקאווער 6.

אונזער חשבו'ן פרעזעס
ה' זכריה גאלדבערג און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבער ווהן
ה' הענריק גאלדבערג
מיט פיל סאלא מיאמעלעך
ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט און זייער
פאטער דעם פרעזעס זכריה גאלדבערג
און פרוי פיל נחת פון זייער ווהן
דירעקטאר: יעב שמיטה און פרוי

אונזער פריינד און פרעזעס
ה' זכריה גאלדבערג און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבער ווהן
ה' הענריק גאלדבערג
מיט פיל סאלא מיאמעלעך
ווינשען מיר און זייער פיל נחת דערלעבן
און דעם יונגען פאר ווינשען מיר, און זייער
נייער לעבענס-וועג זאל מיט בלומען בעצירט
זיין.
סעקעסאריעס זאלען ליעווענדיק
און פיל. 172

אונזער פריינד און פרעזעס
ה' זכריה גאלדבערג און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבער ווהן
ה' הענריק גאלדבערג
מיט פיל סאלא מיאמעלעך
ווינשען מיר און זייער פיל נחת דערלעבן
און דעם יונגען פאר ווינשען מיר, און זייער
נייער לעבענס-וועג זאל מיט בלומען בעצירט
זיין.
סעקעסאריעס זאלען ליעווענדיק
און פיל. 172

שעורי ערב, פתח צעירים
נאכמיטאג 22.
בעקאנטמאכונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, דאס מארנען.
שבת פ' ויחי פינסטל: 10 פריה וויט האלטען א
הספה פאר קריאת התורה דער בעוואוסטער מטיף
אדמו"ר מראכאוואל הרדג ר' חנוך חיים
ראפאפארט שליט"א.
חברים און כימפאטיקער ווערען געבעטען מאכענדיין
צו ערשיינען.
די פערזאנלעכע.

Dr. med. J. SCHORR
פון **IWONICZ**
ספעציאליסט
פאר הארץ און סטערואוא-קראנקהייטן
וואוינט יעצט אין לאדז
גראנסקא 11, טעל. 226-85
נעמט אן טעגליך פון 4-6 נאכמיטאג 2866.

מוסאליני זאגט נביאות ער הארט אז איז 6 חדשים וועט זיך בעסערען די ווירטשאפטליכע לאגע

ערנסט פאן בארדאן
בעקאנטער דייטשער גרויסאינדוסטריעלער
איז געשטארבן אין פלעסער פון 64 יאר.

טראציק שווער קראנק מוועט פרענגען אדאקטאר פון איראקא

קאנסטאנטין נאטאפאל, 12 (ספ. טעל.) די
לעצטע וואך האט זיך דער געוויינטלעכער
טראציק שווער פערעגערט. דער קראנקער געהט
נישט אהן פון בעט. טראציק פערעגערט ליבער סעק
רעטאר איז ארויסגעפארען קיין איראקא, כדי צו
ברענגען א דאקטאר-ספעציאליסט.

פון "אראמא"

אין "אראמא" ווערט איצט מיט גרויס דער-
פאלג געשפילט דער נייער דעוועלופמענט-פראגראם
א.ה. שניאקס פאר א גראשען.

היינט, פרייטאג - 2 פארשטעלונגען: 1.45
און 10 אונטער.
מאָנע, שבת - 8 פארשטעלונגען: 4 נאָכט
(פארשטעלונגען פרייטאג, 7.45 און 10 אונטער).

Dr. Wainberg

ספעציעל פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטן
ציינעל-גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 10-9 פרייטאג, 4-3 און 9-8 אונטער.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר
אירע, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטן
11 ליסטאפאר 9 (קאנסטאנטין)
טעל. 127-81
שפראכע: פון 12-2 און פון 7-5
נעמט און און איז לעשטיגע ווערשער 17 פון 11-2
אין כולל פון 9-8 פרייטאג.

ציהונג פון דער מלוכה-לאטעריע

3-טע קלאס. 1-טער מאס

15,000 zł. na Nr. 89056+
po 5,000 zł. na N-ry 46987 122128 142497.
po 2,000 zł. na N-ry 4417 114145 117814
136888.
po 1,000 zł. na N-ry 16987 31685 78814
115514.
po 500 zł. na N-ry 83494 53902 73649 80720
108188 111209
po 400 zł. na N-ry 8235 22115 31723 34593
41126 46614 56372 73923 78859 101544 109453
12378 142407 147329.
po 300 zł. na N-ry 9036 12234 12460 15618
30592 30727 45070 41144+ 62998 73360 83301
89078 94889 101889 104302 111197 114898 116172
119671 120827 128064 140145 142116 147932.
po 250 zł. na N-ry 2614 7672 9452 1562 18223
21812 34438 56543 59570 76965 79461 81253
95856 106797 112385 118887 130158 132985
133580 137727.
Po 200 zł. wygraly N-ry następujące:
39 79 220 49+ 392 637 784 1382 440 718 74
97 891+ 2414 620 824 926 78 3033 179 662 872+
4117 88 388 417 51 568 743+ 52 56 67 5013 100
40 373+ 430 87 500 622 57 67 780 825+ 999
6061 83 175 300 621 870 90 7334 37 800 55
8087+ 341 466 79 80 605 40 55 76 744 48 302
12 22 9071 213 65 608 10022 161 805 85 567 752
64 74 858 901+ 26 11102 370 493 500 639 742
71 850+ 68 965 12044 98 166 230 38 69 441 85

בעריכט פון דער מאנדאט-קאמיסיע

איז גענוג

ענגלישע רעגירונג וויל צוזאמענארבייטען מיט אראבער-עווענטועל מיט יודען

דעם בעריכט. נאָכן בעריכט וועלען זיין דעזאָנע-
ווערען לעיליט ווען ראט, ס'וועט געפילט ווע-
גען צוזאמענארבייטען מיט דער רעגירונג מיט די ארא-
בער, עווענטועל מיט די יודען פון וועלכען לעיליט-
לאטוערן ראט.
דעם 12. (יט"א טעלעגראפיש) דעם 23סטען
אָנאָר וועט פאָרקומען א סעציע פון פלעקס-פונד,
אויף וועלכער ס'וועט בעשאפט ווערען דער בעריכט
פון דער מאנדאט-קאמיסיע, ס'וועט אָנגעזעען ווע-
רען א בעריכט פון אויך-ישראל.
יט"א דעוואלט דין געוויסע פרטים ווערען

עוואלוציאנערע בעוועגונג אין שפאניע אלע סינדיקאליסטן-פעראייניגען געשראסען

פאריז, 12. (ספ. טעל.) געפון באַרגעלא-
האט מען געפונען אויספארייטען די עלעקטרישע
קאבלען, כדי אירע-פארייטען די טעלעגראפישע קאבלע-
ניקאציעס. די פאליציי-אישע אויספארשונג האט דער-
פיהרט צום ענטדעקען דעם לאגער פון אָנגעזע-
באָמעס, ביסקען און אויספארייטען-קאבלען, וואָס
האָבען זיך געפונען אין א פארייטען-וואונג.
אין שפאניע ווערען אַרעסטירט געווארען עט-
ליכע רעוואלוציאנערע, אין וועמעןס וואונגען
מ'האט געפינען פאָבריקלעך פון באָמעס. אין צו-
דאמענאָג דערמיט איז אַרעסטירט געווארען דער

געוואלדיגע שטורמען מיט מענש- ליכע קרבנות

וויין, 12. (ספ. טעל.) די ווינער צייטונגען
מערלען פון בוקאָרעשט, אַז אין האמניק סטראָק
ווערען פאָרעקומען וועלכעס-וועלכעס-וואונגען-
צוליב דעם האָבען זיך פיל וועלכער וואָס ווערען גע-
טאָנען וועלכען פון דאָרף אין שטאט פערבאָג
דוועט בעז א שטייט-שטראם און פיל פון זיי ווערען
פערשטירען געווארען 14 פערזאָן האָט מען געפירט

ווען א רייע רעוואלוציעס ווערען קולטירעל צורייכט.
א.ה. עפענען שולען מיט דער יודישער און פראַנ-
צויזישער שפראך. שטיצען אַרבייט-לאָזע, העלפען
אָפּאָרעמיקער, אַלס פאָרווערד איז ווייטער געוועהלט
געוואָרען עפיריקין.

ברעסלוינער אוניווערסיטעט שוין געעפנט

היטלערסטישע קאמפאניע נעמען יוד-
פאפסכאר קאהן
ברעסלוי, 12. (יט"א טעלעגראפיש) די יוני-
ווערסיטעט איז שוין געעפנט. דער פראפאגא-
דאָרף האָט נאָך נישט אָנגעהויבען די לעקציעס. די
היטלערסטישע מיהרען ווייטער א קאמפאניע געזען
דעם פראפ. קאהן נישט צוצולאָזען צו די לימאידים.

צאר-מלחמה

צווישען דייטשלאנד און סאנאדע
לאַנדאָן, 12. (ספ. טעל.) לויט יריעה פון
פּרעסס-אירעס האָט די אַגענטייער-רעגירונג בדעך
איינפארייטען אַ מאַקסימאלען טאָרף אויף אַראַ-
פראדוקטען און פערעווערען איינצופירען קיין
אַרבעטס-דייטשע סחורה דאָס וואָס קומען צוליב
דעם צאָליריק, וועלכער איז אָנגעקאָסט געוואָרען
דורך דייטשלאנד.

יודישע שולע אין פראנקרייך בעשלוס פון דער פערעראציע פון פראנצויזישע יודען

פאריז, 12. (יט"א טעלעגראפיש) ס'האט זיך
געענדיגט די קאָנפערענץ פון דער פערעראציע פון
די פראנצויזישע יודען. ס'ווען אָנגענומען געוואָרען

לאַנדאָן, 21. (ספ. טעל.) "ניו-יאָר-קאָנ-
טריביוט" טיילט אַנאָנע-קאָמיונע פון איהר קאָר-
פאָרעס מיט מאַכאל ב'ן, וועלכער האָט אויסגע-
וויי אַרבעט-אָנגע, אַז דער וועלט-קריזיס האָט שוין
דערגרייכט זיין העכסטע מדרגה, וואָס וועט דויערען
נאָך 6 חדשים
אין דער אַנדערער העלפט פון אַרבעט-אָנגע, וועט
קומען צו אַ פערע-רעגונג פון דער לאַגע, האָט מ'ר
סאָלידי געזאָגט. דריי פראבלעמען מווען געלעסן
ווערען די פראנצויזישע פון מלחמה-הוואונג, וועט-וואונג
און גאָלד-פאָרען.

עמריטורען און אינוואלידען- רענטעס

אין בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים
וואַרשא, 12. (טעלעגראפיש פון אינווע-
רעספאָנדענט) די בודזשעט-קאמיסיע ביים סיים
האָט געשטען בעשאפט דעם בודזשעט פון עמרי-
טורען און אינוואלידען-רענטעס.
ס'האָבען גערעכט דער רעפערענט וואָנער-
(ב.ה.), לאָזיק (אוקראינער), קאָרענאָק (ב.ה.) און
דעם. ראומאָרין.

קאנאדע וויל נישט האנדלען מיט סאוויעט-רוסלאנד

לאַנדאָן, 12. (ספ. טעל.) לויט יריעה פון
קאנאדע, וועט די פראנצויזישע האַנדלע-טראַדע-
איע מיט די סאוויעטען וואָרשטייגליך נישט צושטאנד
קומען צוליב דער געווערשטאט פון קאנאדע-
פערמיר בענגע, די שטעלונג פון פראנצויז-
דער פראנצויז וועט וואָרשטייגליך אַרטיסטירען אַ
ביינע-קריזיס.

גריפע-עפידעמיע אין לאנדאן 60 פון ווער מענשען זענען קראנק

לאַנדאָן, 12. (ספ. טעל.) די גריפע-
דעמיע אין לאנדאן איז דערגאנגען צו אַרטיסטירע-
וועהליכע פאָרמען, די גאָל קראנקע אין לאַנדאָן
בעטרעפט אין איצטיגען מאָמענט 50 טויזענד פער-
זאָן, אויף דער פאָסט, טעלעפאָן און טעלעגראַף
ווערען אַ העלפט בעשאפט קראנק אויף גריפע.

BIURO INKASA WIERZYTELNOŚCI
"JUST"
(Representacja Verband der Vereine
„Crediteform“ e. V. w Lipsku)
czynne nadal w poprzednim lokalu przy
ul. ZAWADZKIEJ 18, tel. 208-99 pod kier.
h. długoletniego współpracownika
M. Ginsburga, przyjmuje do windy-
kacji wierzytelności zaległe i wątpliwe na
obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej. 1931

צאה-ארצות
J. ROZIN-REICHOWA
15 זענערשער 15
נעמט אן פון 10-2 מיטאָן און 7-4 נאָכט
צו לעשטיגע-פרייזען.

565 601 734 83 937 13148+ 89 323 585 628 716	682 792 824 37 918 66011 82 85+ 95 182 264 337	862 81 908 112013 194 272 330 62 78 518 652
926 44 14014615 5 57 95+ 288 333 434 65 566	437 622 40 845 67035 369 496 578 620 797+ 99	785 899 113088+ 457 564 731 805.
719+ 809 15066 155 98 260 555 683 900 69 16031	68146 221 386 402 66 518+ 671+ 812 58 69053	114005 42 161 390 545 66 634 39 777 896 915
157 72 215 64 70 451 648 823 98 942 17859+ 17859+	336 437 62 530 78 90 70045 83 149 270 324 856	115237 49 412 43+ 671+ 844 116086 564 839
18286 312 639 41 805 46 19174 532 20028 63 102	71335 67 491 551 605 74 931 89 72037 116 327	727 879+ 117084 275 489 678 81 95 836 118144
464 641 840 913 21035 48 183 289 477 775 930	70+ 578 908 78079 330 518 911 74165 80 442	380 411 90 578 84 734+ 834 119448 68 604 74
22034 655 768 91 870+ 917 23134+ 86 235 108	577 718 859 75234 324 40 58 470 560 664 80 942	120062 85 282 85 462 507 48 96 629 44 55 797
814 56 24166 391 550 628 89 912 25085 146 211	76020 42 65 507 734 856 912 71 77012 40 48	952 69 83 121031 207 456 594 683 122185 236 415
469 564 602 4 485 838 69 92 26248 452+ 539	135 573 627 966 78114 419 519 51 663 757 72 821	831 123050 236 690 723 921 124061 89 116 233
637 50 956 27060 165 778 99 28181 224 367 72	32 96 79842 45+ 599 809 20 80331 97 403 33	543 698 776 26073 151 76+ 266+ 78 332 95 96
460 63 68 29060 316 434 49 79 716 30007 131 210	500+ 67 9632 831 81172 377 437 42 518 82449	454 615 79 85 462 507 48 96 629 44 55 797
15 30 688 975 82 31052+ 194 453 862 32392 99	635 40 70 97 756 893 83161 203 344 45 443+ 78	478 684 127046 365 454 557 636 79 769 831 54
551 739 41 93 876 97 984 87+ 33196 201+ 66 91	678 774 84390 422 73 95 569 79 722 62 307	128055 152 85 359 81+ 85 459 626 786 129393
335 468 682 744 34307 527 35098 279 387 590 103	85028 56 232 93 678 494 86084 150+ 274 300 16	571 865 83 922 38 130483 448 90 660 131059 117
10+ 840 79 36173 255 57 332 88 657+ 708 549	451 305 662 778 862 87014 124 290 381 95 464	235 325 80 85 489 601 715 825 940 58 132227 30
37141+ 262 65 328 41 428 590 632 745 804.	519 647+ 770 87 806 72 95 88209 81+ 518 89646	649 731 843 133195 326 532 99 719 84 134186
38217 336 583 636 779+ 914+ 35 36+ 39061	109 221 45 370 83 474 569 93 90002 69 199 369	223 72 684 751 977 135039 72 178 360+ 441 621
288 428 49 721 30 40468 544 91 41154 239 609	42 507 63 662 768 997 91047 126 92049 233 772	710+ 26 78 813 966 136074 90 229 484 697+ 778
42021+ 65 267 582 729 35 892 909 64 43026 727	948 97 93323 56 459 912 94074 136 84 97 318 53	971 137041 45 117 240 423 27 521 52 98 650
852 44041+ 97 133 329 94 619 738 838 963 45065	95129 29 53 204 43 336 98 428 610 85 700+ 84	71+ 750 835 941 42 90 139170 276 385 563 603
422 549 625 779 99 968 46043 176 417 926 77 59	897 969 95296 351 498+ 504 40 721 971+ 97187	876 900 51 139024 235 351 468 530 99 140000 08
47116 336 411 60 617 715+ 48192 290 359 975	234 56 310 24 486 327 609 32 98024 56 120 80	164 205 15 25 303 584 90 637 767 141045+ 95
49234 363 755 850 50295 694+ 975+ 51243 467	232 356 700 61 806 99044 56 88 117 348 522 24	237 422 994 142667 729 865 93 95 989 143097
570 83 634+ 37 704+ 52016 46 477 856 65 938	712 812 920 100186 230 533 45 73 93 619 639 59	420 681 752 854 938 144079 352 666 732 019
53035 54 127 622 35 59 742 841 98 986 54038	61 921 98 101227 360 471 557 614 874 94 952	145108 56 211 644 704 985 146071 97 147 94
294 301 36 84 526 55 690 972 55221 64 488 502	102028 328 36 418 99 528 776 78 935+ 103189	442+ 784 93 98 821 147080 152 261 369 72 520
609 716 56446 736 76 808 25+ 36 977 57177 252	251 88 422 576 643 808 20 104158 74 253 88 306	740 816 53 57 904 94+.
473 588+ 609 58221 45 335 46 50 543 50 716 372	10 457 720 67 79 908105013 297 301 554 59 661	
81 59128 94 207 483 553 99 696 985 60072 103 77	787+ 869 933 106039 42 72+ 91 177 81 319 479	
98 284 334 61 74 476 688 95 713+ 60 68 857 95	624 47 78 107048 348 560 83 896 103074 99	
967 61153 343 426 46 68 771 62614 411 25 59 76	607+ 35 854 65 109006 20 76 108 48 53 365+	
94 508 664 810 63015 234 322 454 596 654 64039	556 867 913 110167 202 72 806 18 67+ 633 44	
143 17 39 523 88 808 45 65171 274 202 57 461+	793+ 816 80 951 111065 325 52 530 63 606 703	

דער פערדערבונד פערשמעהט נישט די פערדעלמנישען איז אויען, — אהריג מיט רויםלאנד
איז נישט אונפערמיידלעך, אבער אהמיוו העמפעז געגען בארשעוויום מוז מען

דער ספעציעלער קאנספאָדירעט פון דער
וויסנשאַפֿטלעכער צייטונג האָט געזאָגט אַ
געשפּרעך מיט דעם פּרעמיער און קינגס מיניסטער
פון יאַפּאָן גענ. אַדאַמ. גענעראַל אדאָקי און דער
גאָנאָס פון יוגנעו יאַפּאָנישען אַסייעיאַטס, ער
ווערט געהאלטען פאַר דעם איינפולארייכסטען פּויל
דער פון די יאַפּאָנישע מיליטערישע קרייזען וועל
כע אַרבעט אַלס זיין פּרעזיסטענט פון דעם

דער פּעלקערבונד וועט זיין אומשטאַנד אַז פער-
שטעהען די פערזענלעכע יענע און נאָרדווער-
אויב ער וועט אומהערען זיין אַז רעכט'ע בלוז מיש
זעלעסטענע אַפּמאכען, אויב ער וועט בעסער שטער-
לירען די פערזענלעכע מיט פערזענלעכע זאכן פון
איראָפּעאישע מלוכות פון רוסלאַנד און די רוסישע
פּאַפּאָנישע בעזינגען און אַרען.

צווישען יאַפּאָן און די סאָוועטען זאל זיין אונפער-
שעוירם, און כּיין, דאָס פערזענלעכע דער יענע, און
מילדליך, וואָס אַנפערלעכע מיט געזעלעך פון
איר פאַר אַפּאָנישע פּאָליטיק געגען רוסלאַנד,
אויף וועלל די סאָוועטען זאָגן זיך נישט אַז פון
קאָמוניזם, אָבער איר בין גרייט צו ווערען אַ פיינד
פון רוסלאַנד, אויב זי וועט אונטערזען פון נאָל

ראַל אַדאַקי געזאָגט :
— איר טרעט אַלס גענען די פּרובירן פון דעם
לאַנד צו סאָוועטען ווערען דעם גאָנצע ענדפאל-
און בעזונדערס יענע די פלענען אַפּוואַפּאָנישען
דאָס יאַפּאָנישע פאלק פון דער יאַפּאָנישע קרייזע-
ליכער דינאַסטיע. אָבער איר וועט נישט, און אַ קינג
סאָוועטען רוסלאַנד און ווערען קאָמפּ פון יאַפּאָן גע-

[illegible]

ד' מלכות מ'ט וועלכע אונז קומט אויס צו פיהרן
אונזערע האנדלונגען וועלען מאנדזשירישען קאפליקט
זענען רוסלאנד, בינע און די פערזאנליכע שטאטען
אבער רוסלאנד און די פערזאנליכע שטאטען גע-
הערן נישט צום פעלקערבונד. און אין בינע הערשט
עס כאאס. יאמאל האט זיך פיל צווייגט פון בעל
קערבונד אבער די צווייטע טונגען האבען זיך גע-
דיגט מיט צווייטונג.

דער קאדעספאנדענט האט דאן געפרעגט :
אויב דער פעלקערבונד איז נישט קאמפליקט צו
לעזן דעם איינציגן קאפליקט, צי וואלט יאמאל
נישט געזיגט צווייטע צו פון פעלקערבונד און
לעזן די פראצע אינאיינעם מיט בינע, רוסלאנד און
די פערזאנליכע שטאטען?

דער'ן האט גע'ע'אל אראקיי געקומען:
— מען דארף האבען אין זיך דעם וואיל פון
דער גאנצער וועלט, און זיך דער שלום אין אויפן
בערייט דער שלום אין דער גאנצער וועלט האט יא
פון דעם פיל געטון פאר'ן פעלקערבונד, יאמאל
האט נישט די קליינליכע כוחה צו לעזן דאס פרא-
בלעם פון אויפן דורך א פערשטענדיגונג בלויז
מיט די אויפגעשטעלענע, דעריבער דעקט נישט
יאמאל פרייזויליג ארויסצורעדען פון פעלקערבונד.
ווערן די בעיהונגען צווישען יאמאל און
גען דער פערשטענדיגונג פון קאמפניזם האט גענע-

ד' מלכות מ'ט וועלכע אונז קומט אויס צו פיהרן
אונזערע האנדלונגען וועלען מאנדזשירישען קאפליקט
זענען רוסלאנד, בינע און די פערזאנליכע שטאטען
אבער רוסלאנד און די פערזאנליכע שטאטען גע-
הערן נישט צום פעלקערבונד. און אין בינע הערשט
עס כאאס. יאמאל האט זיך פיל צווייגט פון בעל
קערבונד אבער די צווייטע טונגען האבען זיך גע-
דיגט מיט צווייטונג.

דער קאדעספאנדענט האט דאן געפרעגט :
אויב דער פעלקערבונד איז נישט קאמפליקט צו
לעזן דעם איינציגן קאפליקט, צי וואלט יאמאל
נישט געזיגט צווייטע צו פון פעלקערבונד און
לעזן די פראצע אינאיינעם מיט בינע, רוסלאנד און
די פערזאנליכע שטאטען?

דער'ן האט גע'ע'אל אראקיי געקומען:
— מען דארף האבען אין זיך דעם וואיל פון
דער גאנצער וועלט, און זיך דער שלום אין אויפן
בערייט דער שלום אין דער גאנצער וועלט האט יא
פון דעם פיל געטון פאר'ן פעלקערבונד, יאמאל
האט נישט די קליינליכע כוחה צו לעזן דאס פרא-
בלעם פון אויפן דורך א פערשטענדיגונג בלויז
מיט די אויפגעשטעלענע, דעריבער דעקט נישט
יאמאל פרייזויליג ארויסצורעדען פון פעלקערבונד.
ווערן די בעיהונגען צווישען יאמאל און
גען דער פערשטענדיגונג פון קאמפניזם האט גענע-

די מאדערנסטע פערזאנלעכע

J. DRUKIEL

5 Zawadzka 5, tel. 175-92.

פאר אנדראססען ספעציעלער ראבאט!

הורס און דעטייל! הורס און דעטייל!

ל'ג בד'ק' (י"א). אין צענטראל-ביורא פון רעוויזאנטישען זאדערס-פערבאנד אין לאנדאן אין די טעג פארברעקומען א פרעסע-קאנסערטין אין וועלכער די רעוויזאנטישטע אקאזאציע איז אַך ציאָנסטעם האָט אָנגעזעצן אַניערקלערונג אין צוזאמענהאַנג מיט'ן בעשלוס פון ציאָנסטישע גע-ריכט אין בערלין, אין דער ערקלערונג ווערט צו-גער. געזאָגט: "אָבערס ווי דאָס רעוויזאָנטישע צענטראַל-ביוראָ האָט ע'פאָרען אַ די ציאָנסטישע עקזעקוטיווע האָט אָנגעקלאָגט דעם רעוויזאָנטישטן וואַנדרפערבאנד אין ערשער-גריכטיש פאַר אַי בערשרייטען די ציאָנסטישע דיסטאָפּלן אין געווען די כוונה פון צענטראַל-ביוראָ צו ערשינען, אין גע-ריכט און פאַרצולעגן איהם דאָקומענטען און ער-קלערונגען, און וועלכע עס איז צו זעהען, אַז די א.א. דיסטאָפּלן בעשלוסען" פון אָקצאָגאַנט-קאָמ-טעס, וואָס ערשיילט דעם ערשער-גריכטיש, ע'ווי-טערטע פּאָרטייע אין אַספּעקט גע'וועזן צום ערשער גע'ריכטס-סיסטאָם, ווערן אין יעדער בעציהונג אונז-מאָנאָטאָניזאָל און אונזער מיר היינט א

פאַרטיי-פּאָליטיש אַנגאַווערט, און אַפּוועלען דעם פּראָצעס ביי מערץ.

די בערזונג פון געריכטס-פאַרטיי-אויף די ביוראָקראַטיע פּראָצעס, לויט וועלכע די גאנצע העריגקייט פון ריכטער צו דעם אָדער יעדע פאַרטיי און ביי אַהער נישט געווען קיין מניע, פאַר ווער ריכטערליכער טעטיגקייט, קען נישט בערזאָנע ווערן אַלס צושרייענדיגעלער. אין דעם אינטיגער פּראָצעס קען קיין וויד נישט זיין ווע'צ אַ וועלכע עס איז פרעצעדענץ וויל עס האָט גאָר קריממאָל נישט פאַסירט אין דער ציאָנסטישער געשיכטע אַז אַ גאנ-צער וואַנדרפערבאנד וואָל בללל געשעפט ווערען.

דאָס ערליכט, אַלס איבערפאַרטייאַשע אַינ-סטיטוציע האָט געדאַרפֿט אַוואָסירונג אַ וואָך פון וואַנדרער. פאַרזיכט, עס האָט געדאַרפֿט האָבען פאַר די אויגען דעם פאַקט, אַז עס האָנדעלט זיך דאָסמאָל וועגען דעם ערשטען פּראָצעס אין צווייטן, ווע'ן מען האָט געפרובט אַוואָסירען אויף דער בעשולד-גונגסמאָגל מעהרערע צעהנדלעכע טווענע'דיג צי נישטען."

פאַהרען אויף לעגנער רייע ווען אַזי און אַ טייל אין מוזח-איראָפּא און ווע'ן נישט געווען אַימ-שטאנדר איבערצייכענען די רייע און קומען קיין בערלין."

אין דער ערקלערונג ווערט אויך געמערקט אַס געמאַכט דערזיין, דאָס ביוראָקראַטי האָט אַלעמאָל גע-גאָלטען אַלס כּלל, אַז די וועגען פון די ציאָנסטישע געריכטען פלעגען צוגעפאַסט ווע'ן צו די ערשטע פון קאָנגרעסע און אָקצאָגאַנט-קאָמטעס, וואָס עס איז דער איינציגער ווע'ן פאַר אַלע בערזאָנע, וועלכע דערמעגליגט אין בערזאָנט די מרחיקים, מיט וועלכע נעמט צווייטן האָט זיך צו ערשטען און וועלכע עס לויבען נישט אינאיינשטען מערשען פון ווע'ן בער-שעפטיגונג. דאָס מאל האָט דאָס געריכט בעשלאָ-סען אַז מאַכען אַנאָנסמאָנע און צו בעשטימען דעם טערמין פון פּראָצעס אין ווע'ן-שערן, צו אַלע ביראָזאָנטע אָרט און צייט-כללים."

צום סוף פון דער ערקלערונג ווערט געזאָגט, אַז "ביי איינזיגנענען דרוק פון דער אַקטאָליע און ביי אַ פּאָליטיש - אַנגאַווערטען ריכטיג-פער-"

ווייטער יוערט אין דער ערקלערונג דעמאנט דאס דער פארזיצער פון געריכט האט אפגעווארפען די פארשייבונג פון רעוויזאניסטישען זאנדערפערבאנד צוזעשיקען איהם די אנקלאגע פון צווייפאליכקייט אנהאלט אין דער העברעאישער שפראך, א פאדע רחל פאר וועלכער די יידישע עפעס-טאליקייט קעמפט טאגטעגליך מיט דער איינגענוג: אין דעם רעכט פון אונזער גאנצזאמלער שפראך, ווי אויך דאס די מעגליכער פון רעוויזאניסטישען צענטראל-בירור מיט בעשטען פון רעוויזאניסטישען געזעצן אפצווערדן פון אנדערן, א טייל ווערן געווען אפגע-
הויזט דעם געזעצן אין דער לאגע צו בעדיינען אין געריכט, אז עס איז בכלל נישט פאראנעמען פון דער רעוויזאניסטישער דיט קרן שום בירן פון דער דיסציפלין. כדי אפער צו גארצאנירען די פולע אפגעטויליגטע געריכט, ווי אויך צו בעדיינען אונז די מעגליכקייט צו שיקען פון דער פערזאנל-לונג די ברעפונגען פערטרעטער פון וואו ער-פערבאנד האבען מיר נאך דעם 22 דעצעמבער 1932 וואו עס זונדעט צום פערזאנל-געריכט און איהם צו. א.ד. גע-בעטן, אפצוהערען פון דעם פראגעט צו חת"א קאמאנא דר, וואלסטפער אלס פערזאנל וואס ווערן

**דער יסוד
פון אידעאלים**

קודם כל דאס גאנצע געבט, וואס ליגט אוי-
סער דער ספעציע פון אונזער כוח, ווייל עס איז
אומגעהויר פון כוח פון אונזערע אידן מיין דא
לעצטע געמיינע עקסצעדע פון א קאנספירא-
ציע וואס אריינשט. צו אלאס, פערשידענע ווילדע
פערזענלעכע, וואס פערזענלעכע דעוויצען און
דאסער דער, שווערע שטראפן, וואס איז מאכען אין
דער יודישע קאלאניעס אין שטאטן פון דער נאט-
און דער לעצטער שווערליכער פערזענלעכע, ווען
צוויי יודישע נפשות ווערן אומגעקומען פון צוויי
אראבישער באמבע אין בחלל א טאטע מיט א
ווען ווערן דא געמאלד!

עס איז קלער, אז מ'דעם אַר-אבישען טעג-
וועלען מ'דעם נישט בויגען און ער וועט כּוֹף
ל סוף מווען צוזאמענברעכען.

[illegible]

אויפֿשטאנד, שרייב, באַיאָקאדעס, דערהרגעסען
פֿערהאנדעטע אַעסטען, מאַיאָכיסטעס און אַנ-
דערע פֿערהאנדעטע — אַט דאָס זעלען די ייִדישע
וואָס קומען אין דער לעצטער צייט זייער טעגליך
אָן פֿון דער דעמאָקראַטישער רעפּובליק אויפֿן פֿ-
רעזישען האַלבאינזל. די לעצטע געשעפֿנישען
אין שפּאַניען בעזיינען אין וואָסער שווער-לאַ-
גע עס געפֿינט זיך די רעפּובליקאַנישע רעזינג, וואָס
וועלכע מוז סיסטעמאַטיש פֿיהרען א קאָמף אויפֿ
צוויי פֿראַגען.

פון דער אנדערער זייט הערט נישט אויף
דאס ברויען צווישן די אַייבער, אין די אַייבער
טערדיקע האַרצן אַ גרויסע אינפֿלוצ די אַנצער-
כייטסע עלעמענטען, וועלכע אַרגאניז צו שטריי-
קען מיט אַ ריין דעמאלצאָנאַרען אַפֿעקט.
אָרגאניזירען אויך טעאָריסטישע אַקטען און
דאָס פּערשטאַרק באַטראַכטן די אַנדרוינגקייט און
לעבן לאַנד. לויט איינעם מיטלונגען האַרצען די
עקסטרעמע עלעמענטען, וועלכע האַרצען אויך אַר-
הענער און אַרעמע, זיך גענייט אַרעסטריר-
טען אַ בעזאָרגענען אויסשטאנד.

דער קאפיטל פון אונזערן אין וועלכע עס
דער פא
און זייער פיר

א פאשיסטישע פארטיי אין ענגלאנד עקזיס-
טירט שוין פון לאנג. אין משך פון עלטליכע יאָהר-
ווערט אין ענגלאנד פלאנצירטע עקזעסס און די בייגער
פאשיסטישע פראָקלאמאציע. אין הייז-אין און
אזון אין בעסטעמס טעג הערען פאליצייס
שוואַרצע הענדלעך, ווי די האַלטען בייגעזעצט דער-
נעם געזען דער אַלטען סיטצע. די ענגלישע פאר-
שטעקן טראָגען שוואַרצע הענדלעך און האַלטען
יידעס, אָבער ביז איצט האָט קיינער זיי ערנסט
נישט גענומען און מען האָט איהר זיי אַפילו קיין
אָכט נישט געלעגט. די בערענגע האָלט מיט דער צ-
ווייט אינאנצן פערטאנאדערן געוואָרן זיך אזוי
געשעהענישען וואָלטען פאר איהר נישט געשאַפן
ווי גרסינער פערטאנאדערן.

דער ערשטער אומשטאנד איז געווען דער
דיזיס, וועלכער האט געפראכט צו דער אומפערבונג
פון נאציאנאליזם און האט דעפיהירט צו דער מאכט
פון נאציאנאלע רעזירונג. דער צווייטער אומשטאנד
איז דאס, וואס בראש פון דער בערעזונג האט זיך
געשטעלט דער געזונטהייט און איינפלוסרייכע ליד-
אסאדור מאסלע, וועלכער האט שוין נישט איין
מאל איבעראשט ענגלאנד מיט זיינע פאליטישע סיו-
ריזען, מאסלע האט זיך אָנגעקענט מיט לייב און
שמה דעם פאנשום, ער איז געווארען ווין בערע-
אנגעשנעווען און האט ווייטליך געשטעלט א פארטיי,
זעלכע בעקומט איז ענגלאנד געוועזען איינפלוס-
רייכע.

סער אנטהאלט מאַסלעך און ויכע, איינע פון
- אינטערעסאַנטסטע פּיגורען אין ענגלאנד. זאלט
ער מענטש און ער אַררין און פאַרלאַמענט פון דער
קאנסערוואטיווער פאַרטיי. ער האט חתונה געהאַט
אַדער דער רייכער און זעלענאַטער לעי קעניגין און
פאַרלאַמענט. וואו ער האט אַ גרויסע און גרויסע
ענדע צייטן טאָלענט, זענען פאַרגעקומען צווישן

געזען צוויי אויפן סאציאליסטן, מוז פון אירן
זייט דורכגיין צו סאציאלע רעפארמען, כדי צווישן
צורייסען דעם באדען פון הינטער די פיס ביי די
אנארכיסטען און קאמוניסטען פון דער אנדערער
זייט פיהרן ער א שארפן רעזעציע-קאמפ געגען
די עקסטרעם לינקע עלעמענטען. די הארדקייט
און די ענטשלאסענקייט, וועלכע די רעווינגען ווייזט
צווישן ביים דרייטטיקן די רעוואלוציאנער בעציר-
גונג, וואס טראגט א בולט סאציאלען באצוקאמפ,
זענען צוויי שטארק, און די רעזעציעס האבען שוין
אפילו אריינסגעדריבען א פראצעס מצד אייניגע אג-
געזעצטע לינקע פאליטיקער. צוויי און עס גע-
שעהן מיט דעם דערהימטען געלעהנען סאם.
מינועל אונזומא, אונזומא און מיט דעם גרע-
סטען אנטוואקס בעקענענע געווארען זיין איר
צוריקגעקומען פון פערשיקונג נאכץ אויסברוך פון
דער אנטימאכריסטישער רעוואלוציע אין שפאני-
ען. אבער דערוועלבער אונזומא און איצט צווישן
געטראטען מיט א שארפן פראצעס געגען די רעפ-
רעסעס, וועלכע די רעווינגען ווערען אן געזען די
רעוואלוציאנער טוער און געגען דער פערלענגע-
פון די דעמאקראטישע פרייהייטען, ער פראצעסירט
געגען די אנטוויפערליכע רעווינגע, ארעסטירן און
אנדערע אופנים פון אדמיניסטראטיווען ווילקע,
וועלכע עס לאזט און טאגט מיט א ברייטער האנד די
רעוואלוציאנישע רעווינגע און קאמפ געגען די רע-
וואלוציאנערען. די רעווינגע פון אהר זייט טענהט
אן ווען די וואלט אועלכע רעזעציעס גיטט אונז-
בומען, וואלט שפאניען זיך שוין פון לאנג געלעבן
אויפן ראנד פון אנארכיע.

די לאגע פון דער רעמאנא ווערט נאך שווע-
ער דערפאר, ווייל אין געוויסע פאלען האט זי
געזען זיך די דעמאקראטישע עלעמענטן, וואס
סאלאריזירען זיך מיט מאנכע שוים פון די
עקסטרעמיסטען. אזוי אים געווען מיט דעם
שטייגן, וועלכען עס האבען געהאט פראקלאמירט
די באהן-אריינטער. די אריינטער האבען געפאדערט
מען זאל זיי העכערען די לויבען, אין געזעצפאל
האבען זיי געדראהט מיט א שטייגן, דעם אריינטער-

הרעור סער אסור

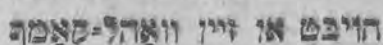
איהם וכן דער אפציעלע ליטונג פון דער פארטי
אביסעל שפעטער איז ענגלאנד געווארן א-
בערזשט פון אבאנאנצ' סורפייז: מאלע איז א-
רינגעטראגן פון דער אריינע-פארטיי, דער איי-
רייבונגן און מאלער האט זיך ערקלערט פאר א-
אונאפהענגיקן קאנסערוואטא.

דעם פון לאנד קעגן אים געווארן א סאגא-
ליסט.

— איך בין א סאציאליסט. — האָט ער ער-
קלערט, א סאציאליסט, וואָס האָלט, אז אלעדיג
וואָס די וועלט פערמאָגט, דאַרף זיין צוגעגלייך פאַר
ערצו.

אלס זייענדיג 83 יאהר, איז ער געווארן מי-
ניסטער אין מאקדאנאלס צווייטען קאמיטע, א-
בער נישט אויף לאנג. אין יאהר 1930 האט ער צוזא-
מגעלט דער העברעאישער וועג אייגענעם וועג דאזי-
קאלען פראיעקט צו אנדערשטען, און מאסלעי ארויס-
פון דער העברעאישער און יענער צייט איז דער פרייע-
ווייז פון מאסלעצן געשטאנען וועגל הויך, א בער-
דייטשער טייל פון די אריינציע האט אין איהם
געגלייבט. מאסלעי האט געזינעט אריינציע-
פארטיי, א.א.וו. יענע פארטיי, ער האט פארמיט-
ווערען דעם קריגס, אבער ער האט נישט פאר-
מאכט.

דער אירלענדישער פרעזידענט
דע וואלער

מיסטער אין ענטשיהען איז אונגעטרעטען גע-
די פאדערגען פון די באהארציטער, טענהע-
ר, וואו אין דער צייט ווען די באהערגע-
סיסטעמאטיש דעפאציערן, קען קיין דאך נישט דאן
וועגען העכערען די לויטען. דער הויפטזאך פון די
באהארציטער, וואס עס האבען דעם גרעסטען
אינפלוס די סאציאליסטען, האט זיך איינגעזע-
געגען א שטייק. ס'איז דעריבער געווען קלאר,
אז דער שטייק ווערט איבערגארט דורך די וקסמא-
מע עלעמענטען, דורך די קאמוניסטען און אנדערע
סעקט מיט א פאליטישען ציל. און דאן איז דער
לידער פון די ראדיקאלען לערנ איינגעפארענען
אין פאליאמענט (אין די קאנטינענט) מיט א פאדע-
רגע באצוגעגען די פאסטולאציען פון זיי באהר-
ציטער. צו א שטייק איז געקומען, ער האט
אבער קיין שפאל נישט געהאט צוליב דעם ווא-
לעשטאנד פון די סאציאליסטען.

די רעפובליקאנישע רעגירונג האט בעקומען
פון אלטען רעזשים פון דער מאנארכיע און פון
דער דיקטאטור אין שפאניע, ווער א שווערע
ירושא. אין דער צייט פון דער דיקטאטור האבן
זיך אין שפאניע די אסאךע קאפליקציען ווער
פערשטאמט. פארם ווייל די אריינשטעלענדיג
אין געזען פערקאנט אונטער דער עיד און האט
זיך געקאנט ענטוויקלען נאר ביי פערזינלעכע פון
אונגעאלער צייט. די רעפובליקאנישע רעגירונג
הענטשט אבער גאר צו דין די שוועריקייטען דער
מיט, וואס פון איר זייט וועט זי דורכפירען די
פולשטעמיקע פארמאנלעכע אסאךע רעפאר-
מען און פון דער צווייטער זייט דורך שטעלען
אנענטשערענס ווערשטאנד די עקסטרעמע ציי-
מעטען. צי דאס וועט געלינגען וועט בעווייזן
די צוקונפט, דערווייל אבער געניט זיך דאס לאנד
אין מצב פון אומאפהענגליכע רעוואלוצאנעריע קאג-
וואליסיעס, וועלכע ווערען אקאמאנירט פון צייט
צו צייט דורך אויסהינדען פון מאנארכיסטישע
שטערבונגען, וועלכע זאלען נאך אלץ גיטע קעגן
לעבן מאכטליכע.

—:0:—

בנג'לאנד

אלד מאסדעי

אויסגועהן די מעגליכקייט פון א קאמפליצירט צו
שען מאקסטאנדל און באדיליגונגן.
ביי די געהעריגסטע ווערלען איז מאגליך מיט
זיין גייער פאשיי מיטאס דורכגעפאלן. ער האט
פארליירט זיין מאגנאט און פארלאזט זיין משה
פון א יאהר צייט האט זיך מאגליך פערמאגט
פאטיר. ענדליך האט זיך געטראפן אן די צייט
אזו געווארען יידיש. ער האט זיך ווידער געווינען
אויף דער פאליטישער צייט און האט ווידער גע-
לאזט העלפן וועסן זיך דאסמאל אלס פארשער
פאר ענדליכע פאליטישע.

מאכלי האלם, או דאס אלטע סיסטעם פון די פארטייען און צענדליגען האט אין ענגלאנד געליטען א פיצסקע, די געזענדעטע עקאנאמישע פיה דעם רופט ע' אן נישט אנדערש ווי "די אלטע באנדע", ע' האט זי פאר, און זיי האלטען זיך נאך ביי די אלטע רעצעפטן און דעיקען אפאקאלאס נישט צוצען די געזענדעטע פערזענלעכע און דער-וועלט. דאס וואהל-סיסטעם, וואס הערשט נאך אין ענגלאנד, האלט ע' פאר א הויכצאמערע, דאס צענדליגסטע אלטע און זיין אייגנעם געזענדיג האלט ע' פאר אומפעדיג איינצופיהרען צענדליג פון עקאנאמישען קריזיס און ווירעל איינפירען דאס

לפניו אויף דער פרייערדיגע זייץ. די פילדונג פון
דער באגרייפאלע דעמיונג רופט אן מאסלע, דער
לעצטער פאך פון דעם אלטער פאנדע. ענדלונג
האט זיך נאך נישט דערוואכט, עס איז פערמאן נאך
אויס ערנסטע געפאהר, און ענגלונג וואל קומען און
דער מדרגה פון אונז לאנד ווי שפאניען, כדי אויס
צומיינען אס פערסענלעכקייט, דאס פאר מען דער
ארגאניזירען דעם גאנצען אפטיילונג פון דעם מלוכה.
נאך א דאמינאנצירטער אפטיילונג וועט פאר
ווינען גאר. די דין דעם וועלט קיינס, וועלכער
איז ארויסגעפארן געווארן הויך דער אלן שטיי-
גענדער דאמינאנצירט פון דעם אינדוסטריעלן אומ-
דאס וועט נישט געשעהן, וועט דער קיינס האלטען
אין אירן שטייגע, און אין אירן גאט נישט שעהנעם
סאך וועלען ווי די פערזאנלעכע פאלקס-מאסעס.
אויספארן איז אן אים פון האטאנאס.

אם דאס איז דער געדאנקע זאגט דאס האט
געברענגט דאס צוזאמען און דאס
געוויינטלעכע פאמיליעס זענען דאס
פארן פלאנען פאר דעם ענדליכעם

מענדעלע מוכר ספרים

(צו זיין פופצעהנטען יאהרצייט)

פון ש. ניגער

יודישע שרייבער מיט אנדערע פאלקס-פסיכאלאגן.
ער האט נישט אויפגעטון קיין גלייכע ניי-
עסען אויפ'ן געפילט פון אינדיווידועלער פסיכיק
אבער די נשמה פונ'ם כלל, פונ'ם כלל ישראל —
קיינער האט וועגן איהר נישט געקאנט ביי אונז
אויסער און אויספיר קלוגע זאכען ווי מענדעלע
מוכר ספרים.

א יוד — זאגט ער — אז ער וועט זיך
נישט שטענדיג מיט געוואלד, וועט ער מערען איי-
ביג ווארטען... ער שטופט זיך, קוועטשט זיך מיט
אלע קרעפטען, פארענט צורום, היטען צורום, אלץ
איינס, דורך סיי אדער פענסטער, — שטופט אזוי
אז דאס גאנצע לעבען און גארנישט... (ווינטשט
פונדעלעך). דאס איז וועגן דעם היינטיגן, דעם
מאדערנעם יודען, אפשר נאך ריכטיגער, ווי וועט
נען די פארשיידענע וועגן.

אדער אזא מין ווערטעל פון דער — באמת
פערזענלעכער — טאקסע: "ווער הערט יודישע,
אז זיי שרייען זיי ווערען נאך ווי די קאמאדען,
זיי בעהמען זיך צונויף — ושווערען, ושווערען,
דאכט זיך, גאר שרעקליך... פרום נאך א מאן
טון מיט דער האנד, צופליהען ווי זיך אין אלע
זייטען... איז עס נאך א מאל אזוי געווען? ווער
זען מיר נישט ער הוים ווי די קאמאדען, —
דאכט זיך, נאך ווערען? און צופליהען מיר
זיך נישט אין אלע זייטען ווי נאך אימיציר פרום
א מאדערנעם יודען, דער האנד? און בעהמען מיר
זיך נישט צונויף ווערען און ושווערען נישט זיי-
דער אין א מינוט צורום.

אדער אזא מין שטייף פון דער יודישער
פאלקס-נשמה: "א יוד לעבט מיט אימפעט, די
גויט טרייבט איהם צו לויפן, צווינגט איהם צו
טון, צו ארבייטען, זאל נאך שוואך יודען א
קאפעלע דער אימפעט, בלייבט ער ווי א דער-
הרגעטער (פישקע דער קרומער). איז עס נישט
העכט באראקטעריסטיש פאר דער היסטאריע פון
אידישע אייגענעמען? אומה? און אין אסאך דאס ווי-
טעריגע נישט קיין עכט עקספערטאציאניסטיש בילד
פון אונזער גארל אין דער וועלט? איין קאך
זיך צו — דער קאך האט א בארד א פאזאז, די
לאנגע בארד און א פערקלייטשען שטערען, די
אויגען ווינקען, די ליפן קרימען זיך און אויפן
פנים איז אויסגעטאטען א צער, אזוי א יודישער
קאך איז דאס, א יודישער קאך שוועט צורום און
דער לופטען, נישטא קיין גוף, נישטא קיין ווארע
פון א גוף, נישטא קיין הענד און פיס, קיין
לייב און לעבען, נאך א קאך שוועט אין דער
לופטען" (פשיבה של מעלה).

א קאך שוועט און דער לופטען — איז
עס נישט קיין געניאלע עמפלעם פון דער יודישער
שער וועלט-געשיכטע?

אז די אייגענעמען אויספירונג, אז די
סאציאלע און עקאנאמישע אויסצוגעצויגענע
פנים יודישען פאלק — איז דאס, וואס מענדעלע
האט געפרעדיגט נאך איידעם עס איז אנגעשטא-
נען די תקופה פון חבת-ציון און נאך איידעם עס
האט זיך אנגעהויבען די יודישע סאציאליסטישע
בעוועגונג. ער האט אין דער ליטעראטור פון זיין
זייט אריינגעבראכט דעם גייסט פון א שפער-ענליכער
עפאכע, פון אונזער עפאכע, ער האט געזען
ווייטער און אריינגעבליקט טיפער אינס יודישען
לעבען, ווי א סך פון זיינע צייטגעזאכען.

דאס בעשטעטיגט, דאס איז איהר האב געקאנט
פריער, אז אפילו אין אדעלע דאלב-פופליציש-
טישע ווערק, ווי "די טאקסע", אדער "די קלייז-
טשע", האט ער אונז איבערגעלאזט א יודישע פון
געדאנקען און ווייזעס, וועלכע האבען מער זי-
א קולטור-היסטארישע בעדייטונג. אדער נישט נאך
דאס, אויף און אנדערע פנים איז ער א סך גע-
הענטער צו אונזער צייט. ווי מען שטעלט זיך עס
געווענליך פאר, איז איהר האב געשריבען וועגן דעם
ביי אונזער געלעבטע און איהר וויל עס דא
נישט איבערהערן. איהר וויל נאך ברענגען נאך
עטליכע ביישפילען, וואס זאלען ווייזען בעשרי-
פערליך, אז נישט בלויז מענדעלעס קונסט-בילד-
דער האבען אין זיך עפעס דויערהאפטנס. נאך
אויף זיין לעבענס-קלוגשאפט, וועט איהרען.

איבער פון זיי איז, — אז דאס יודישע לע-
בען איז נישט הילעל פונדעט-נישט. ווי די משפ-
לם האבען געמיינט, און אויך נישט לויטער ליכט,
ווי עס האט זיך געחלומט שפעטערדיגע גאנצ-
לע ראמאנטיקער, נאך (ווי דאס מענטשליכע לע-
בען בכלל) — א געמיש פון ליכט און פינסטער-
נישט. די קלייטשע צו א מאל א פרינץ געווען
און נאך איצט איז אין איהר דא אדעס פון
דעם אפאליגען פרינץ. מענטש זיך מענדעלע אויף
דער שטומער געדולדיגער שקאפע און האט גרויס
רימנות, טיפער ליבשאפט צום פערשטעלען און
פערשטעלענעם פרינץ. ער עפענט פאר אונז אי-
דעם ספר הספרים, אונזער גייסטלעכע עשיירות, אי-
דעם ספר הקבצים. ער מאכט אי דעם יודישע-
אי די גרויס וואך פון אונזער לעבען. ער לערנט
אונז קלוג זיין — און בעט-אכטען בירע וואס
פון דער מענטש...
ער בעקענט אונז מער ווי אלע אנדערע

בערט זי, און נישט איינמאל איז איהם געלונגען
צו דערגרעכען זיך ביז צום ווארעל.

אויף האט ער, צום ביישפיל, אויסגעלאכט
די וועלכע האבען געהאלטען, אז אלע יודישע
צוריס נעמען זיך דערפון און נאך דערפון, וואס
יודען זענען נישט געפילדעט אדער דעריפון, וואס
זי האבען נישט קיין רעכט בלייב מיט אלעמען
מענדעלע האט אונזא געוואוסט דעם ווערט
פון בילדונג און עס איז איבעריג צו זאגען, אז
ער האט געשטרעבט צו גלייכע בירגער-רעכט. א-
בער ער איז ביי דעם נישט געבליבען. ער איז
געגאנגען ווייטער, ער האט קלאר געמאכט, אז
די "יודישע פראגע" איז מער ווי א פראגע
פון "פאנאטיום" אדער "אבערגלויבענס" און מער
ווי א צווייט פון בירגערליכער גלייכפערעכטיגונג.
ער האט אזוי ווי מיר איצט, געזען דעם הויפט
מאך פון אונזערע פאלגענישען אין דער "יודיש-
ער קאמאדעק" אין דער "לופט-קאמאדעק" אין
דעם "פל ישראל איין קאכען". ער איז אין דער
יודישער ליטעראטור געווען דער ערשטער אויס-
צוגייסטען די היינטיגע יודישע געשיכטע —
עקאנאמיש.

אנדערע פאר איהם האבען שוין אנגעוויזען
אויף דער צו גרויסער צאהל יודישע קבצים, לופט
מענטשען, "שלום-ליכט-געפערס", אבער פאר זיי
איז עס נישט געווען די פראגע פון אלע פראגעס.
זי האבען גערעכענט, אז ווען יודען וועלען ווערען
אויפגעקלערט, און ווער רעדט נאך — ווען זיי
וועלען פטור ווערען פון דער רעכט-אויגקייט
וועלען זיי שוין ממילא זיך בעהמען פאר בעסער-
רע, שעהנערע און מעהר-זיכערע בעשפטיגונגען.
מענדעלע האט דעם טעות נישט געמאכט. ער
האט קלאר שוין שארף געזעהן, אז "קיין טאג
געט נישט פארן עסען", און ער האט געוואלט
א "בינטעל היי" פאר דער קלייטשע, נישט נאך
א הא און יודיש. ער האט פאראויסגעוועזען
דאס, וואס איז מקיים געווארען אין אונזערע טעג:
יודען זענען שוין, ברור השם, געבליבען, זיי
זענען שוין אויף "גלייכפערעכטיגט", אבער —
צו פרנסה קומט עס נישט. עס פעהלט "היי אין
טעל היי", כאטש מיר האבען שוין דעם "היי אין
סידור" און אין זיי געווער-ביכער. אסע פעהלט
די אייגענעמען איבער-וואונג פונ'ם יודישען
לעבען...

די פילאזאפיע, האט קארל מארקס געזאגט
אין זיין פאלעמיק מיט סטראטאכען, — די פיר-
לאזענע האבען די וועלט נאך אויסגעטישט אויף
סעקולערע אויסים, וואס עס איז אבער נישט
אין — זי צו ענדערען. מענדעלע, ווי די גאנצ-
צע עפאכע, פון וועלכער ער שטאמט, האט זיך
נישט בענוגענט מיט אויסטייטשען דאס לעבען,
זיך האט עס געוואלט ענדערען. ער האט פון
ווארט געוואלט מאכען טאט, פון קונסט — קאמף,
אזוי ווי די היינטיגע ראדיקאלע שרייבער, ער
איז אבער טיף אין הארצען געווען קינסטלער,
מער קינסטלער, ווי קעמפער: האט ער דאס ווארט
בענוצט צו שאפען ניי לעבען, נישט נאך איבער-
וואנדעלען דאס אלטע.

ער האט זיך, אה, געשטעלט דויערדיגע,
נישט נאך צווייגע שניצל פאראפגע-הענעדיגע וואס
גאנצען, ווי די וועלכע עס שטעלען זיך געווענליך
פראפאגאנדיסטען, ער האט געוואלט אפטיילען אויף
די "אייגענע פראגע" פון לעבען, ער האט זיך
נישט בענוגענט מיט פראגען פון מאמענט, אפילו
אין אזא טיפישען צייט-דאקאמענט, ווי די "קלייז-
טשע", זענען דא ריטלעך, אנגעצ קאפטילעך, וואס
זענען אנגעוואשט מיט'ן צער פון דער וועלט, מיט'ן
אייביגען "וועלט-שמערץ"...

המלל, אינס קינסטלערישען טייל פון מען-
דעלעס שאפען זענען דא זאכען, וועלכע זענען
נישט פערזענלעכע, כאטש זיי זענען אלט, — נא-
כען, וועלכע מיר קאנען נאך איצט אויך גע-
ניסען.

אבער דאס איז נישט אזא וואונדער. קינסט-
לערישע ווערן עלטערען זיך בכלל זעהר וועלען
זיי זענען פיל מיט יוגענדליכען לעבען, אויך ווען
זיי זענען נישט ביי, נישט מאדערן, ווערן צייט
איז אין די שטילע סימפאנישען, דאס, וואו עס
הויבען זיך נישט און פאלען נישט די כוואליעס
פון דער אויפערפלאך... איז קיין חירוש נישט,
וואס די רייזע-טערישע שטעלען אינס זיידענס
ווערן לידען נישט אדער לידען זעהר ווינציג
פון זיין אלטמאדערטיש. א וואונדער איז, וואס
אפילו דאס, וואו ער איז מער פופליצישט, מער
קעמפער, ווי דיכטער, איז ער אויך נישט אלעמאל
אפגעלעבט.

געווענליכע פופליצישטען, קעמפער, לעבן
— און שטארבען מיט'ן מאמענט, זיי ווילען נען-
דערען די וועלט: ממילא האבען זיי צו טון מיט
זאכען, וועלכע זענען פארענדלעך, ד.ה. מיט
מער אדער ווינציגער אויפגע-אויפגע-און צייט-
ווייליגע פראגען. מענדעלע האט טיף געדאכען
אויף אינס פופליצישטען טייל פון זיין שאפען.
ער האט זיך נישט צופרידענגעשטעלט ווי אנדערע
משמלים, מיט "אויסראמען" די דערער פון וויי-
גארטען, ער האט געוואלט דעם ווארעלען, וואס

בעפען א "פאניע קובניע"...

זענען, מיט ווער-אויסער — פארוואס זאל איה מיר
נישט אליין מאכען אנאליגענע, פילאזאפישע
אינסטיטוציעס, פארוואס? פארוואס זאל איה מיר
נישט אליין מאכען אנאליגענע, "זיין לחם", נאך
וואס? ביי אזא ביסעל "נחמיה" קען מען דאך
היינט נתערש ווערען!...

און געוואלט און געטון, איבער-זאכט איז גע-
בוירען געווארען מיין אייגענער "זיין לחם" און
סטאטוסען, און געקעלט, און פרעזענטירטעל און
"ספראוואר-אנאליע" — א, טאניע מוכניע מיט טער-
היינט נתערש ווערען!...

וואסערעל נאמען גיט מען אזא, "טאניע קובניע
מיט פערזענלעך"? — "מנוחה ושמחה"!
ג, וואלט איהר זעהן מיין, מנוחה ושמחה.
איז מיין, "טאניע קובניע" בעקומט איהר וואס איי-
הערן גלוסט: סערוועטקע אויף סערוועטקע, צייך
שטעכעלעך אויף צייך-שטעכעלעך, ווע-אדער-כא-
פארוואר-לעבעלעך און אנדערע, "דאס-פאניע" און
דערצו בעקומט יעדער עסער צוגעצאהלט 60
גראשען טאשע-געדלד...

ג, האט איהר עס איצט א, "שע-ע-ע" — אויף
אלע לאדער פאבריקאציען געזאגט "היי-ע-ע-ע"
כ'האט מיר אנאליגענעם, "מנוחה ושמחה", עדער
בעוועכער בעקומט וואס זיין הארץ גלוסט: כ'ע-ע-ע-
קעט, צייך-שטעכעלעך און א פאראנע, "קניץ" און
צו דעם צאחל איהר צו 60 גראשען און מומן.
אי, פון וואסען נעמען איז צוגעלייגט? פון
וואסען נעמען איז צוגעלייגט? פון וואסען נעמען איז צוגעלייגט?
דער עיקר איז דאך, אז איהר האב איצט א גאנצען
געשעפטל אין דער האנד — אויף אלע לאדער
פאבריקאציען געזאגט געווארען!...

איצט האב איהר נאך איין דאגה: — ווי אזוי
בערגאפט מען מיין, "מנוחה ושמחה"?
וואס וועט ווערען דאס פארט איהר, אז איהר בין
א וועלט-ע-ע, "פערזענלעך", איהר בין א ספעציאליסט
אויף צו לעגאנען געשעפטען, צעהנדליכע גע-
שעפטען האב איהר שוין צו קריטישעם געברענגט.
און מיט'ן אייגענעם שטעל, וועל איהר מירן
"מנוחה ושמחה" אויף בערגאפען!...

איבערגעגעבען פון א לאדער יוד

פון י. אבערשאנע

וואסערען, קינסלער, האב איהר נישט אימ-
פארטירט קיין לאדע וואונדער-קובניע און חתנים,
סטארען און סטאטיקעס, כ'האב דע-לאנגט, "דא-
מאטישנע" און, קומישנע, און א געזאגט טאג!
ס'העט נישט, כאטש טו זיך א מעשה און!

מיינט איהר דאך אונזא, אז איהר האב מיר
אדעקגעשטעלט מיט פערלעכע הענד? אויב איהר
מיינט אזוי, האט איהר במחילה א גרויסע טעות
— כ'בין געפאלען אויף א גייע המצאה, כ'האב
אויסגעטראכט א פונק ביי געשעפטעל, א גאלדען
געשעפטעל, א ספעציאלע קוואליטעט-געשעפטעל — א
"טאניע קובניע" מיט פערזענלעך.

ווי אזוי בין איהר געפאלען אויף דעם גלייך-
ליכען געדאנק? טא הערט וועט איהר, וואס נאך
א מיינש מיט אזא, "נעניאלע" קאכען קען איי-
פאלען!

איהר ליג אזוי אויף מיין געלענע און טראכט
און טראכט: רבשיע, וואס טוט מען? די "קניץ"
געט אונטער, קיין סעקאנאריע-קליינע ווערן נישטא.
קיין אמולת-הסדר און נישטא ביי וואסען צו געה-
מען. דער עולם ווערט אויס גולם — וואס טוט
מען פארט?

דא איז מיר פלוצלונג אדוויכעפלונגען א
געניאלער געדאנק:

איין לאדע ווערען דא פילאזאפישע פער-
גען: צוקים, חולמים, לחשים, חתנים ופלות, גמיר-
לוחט-סדרי-קאסעס, קאפער-אטריקעלע בעקן, אומע-
טוט ווערען דא לעפל-לייט, וואס לעקע-א-א
ביינערעל. טא, צו וואס דאך מען טשאנען דעם
עולם מיט "דחמנו-דאפיהלעך", מיט "פא-מא-מא-
גיגקייט", צו וואס סטאטוסעל, געלעכער, מיט פער-
גיגקייט...

פסח, האב איהר בעשטעלט מאות, זענען זיי געקומען
— אויף שווער, האב איהר געקויפט המר-טאשען,
זענען זיי אנגעקומען — אויף תשעה-באב.

האב איהר דאך געזעהן, אז עס געהט מיר אלץ
קאפליר, האב איהר מיר איבערגעווארען אויף א-
אנדערע פראגעס — כ'האב מיר גענומען צו דער
"קניץ" — די לאדער יודען גענומען מומה זיין
מיט "קניץ".

האב איהר אפאל אפאל אפאל-אפאל א טרופע
שווארצע געזעס, גור, האב איהר עס געהאט א
נפלה מיט די בעקערס! אין מיטען טאנצען, האט
פון די בעקערס גענומען ריבען די שווארצע פארג-
די בעקערס זענען געווען פון — לענטשיץ...

האב איהר געעפענט א צירק מיט לייבען, וועלך
ווייסע בערען מיט גרינע עקען האט זיך דער-
לייב — א טרענער פון דער וואלפארטקא וואס
צעבונטערט, און אין מיטען דער, פשעסטאנדי-
גיי, האבען אלע "חיות" אפגעווארען פון זיין
די פעלען און ערקלערט א שטייג...

האב איהר דערשטאט א קונצע-מאכער, א גע-
ריוועטען שוטער פון דער קעמל גאס, וואס
האט געזאגט סטענעס פון מיל און געשלינגען
פיינעדיגע קליהלען, האב איהר באלד מיט איהם
געמאכט א קאנטראקט, כ'האב איהם געזענען דאך
געלד — מיין הייז-קאנטראקט און אין די גאנצע
האב איהר געגעבען אדעלעס, "אגלאשע יע"...

"ענסאציע איבער ענסאציע, לעצטע וואונ-
דער פון 20-טען יארהונדערט. סוועט זיין א-
איהם און אדעלעס, סוועט זיך טון אויף טיש
און אויף בעקן, זעהט און שטאנען קומט און אי-
גייגט א...

איהר קענט מיר? א שאלה צי איהר קענט
מיר? ווער קען מיר נישט? ווער קען נישט אין
לאדע דעם הויכען גרונט? וועגן האב איהר נישט
אין לאדע אנגעטראגען קיין געשעפטען? ביי ווער
מען האב איהר נישט גענומען קיין גמולת-הסדר?
וואס? ביי איהר, זאגט איהר, האב איהר נאך נישט
גענומען קיין גמולת-הסדר? אויב אזוי, קענט איהר
נישט קיין לאדער!...

וואסערען געשעפטען האב איהר שוין אין לאדע
געמאכט?

אמאליגע צייטען, האב איהר פאבריצירט הויזען
מיט איין באנעוויצע, און די נעמען האב איהר גע-
קלעבט מיט שיערע זייך.
כ'האב שוין געהאט די גענעראל-פערסענליכע
אויף שני, האב איהר דעם שני געטריקעט און
געמאכט גאמלעקעס אויף עקספארט קיין רוסלאנד.
כ'בין שוין געווען דער גענעראל-פערסענליכע-
טאנע פון דייטשע וואנצען-פראדאקטעס און אימ-
פארטירט וואנצען-טען פליגען-פאפיר, כ'בין שוין
געווען א "קאראטישטיק" פון "פארווארע" בראך-
גארטלעך, אנגעוואכסען פון אסער יאר פאפיר,
מוזות און שיר המעלות פאר קינעסע-איינס.

כ'האב שוין געהאנדעלט מיט סע-א-ארטיק-
לען: אויף סוכות — מיט אחרונים, אויף פסח-
מיט מאגישעוויטס מאות, אויף פורים — מיט
המר-טאשען, אויף שבועות — מיט לעבנאדוועסע
און אנדערע סע-א-ארטיקלען.

נאך וואס קומט צורום, אז דער שליח-מלך לא פט
מיר אייביג פאראוואס, און צו וואס איהר נעמען מיר,
געהט עס מיט דער פוסט-א-א-א:

האב איהר געהאט אפאשלוס אויף שני, האט
געדענט, האב איהר פאפירצירט סס פאר מיי-
האבען די מיי אויסגעפרעסען דעם סס, און ווע-
גען געווען געווען און פריש... האב איהר געשניטען
אסער יאר פאפיר, האב איהר זיי שפער צעלין
געמוזט פערנענען אויף בלאנק-וועקסלען. וואס
איהר געהאנדעלט מיט שיר המעלות, האבען די
ווייבער אויסגעהערט צו קינדלעך, האב איהר בע-
שטעלט אחרונים, זענען זיי אנגעקומען — אויף

1

11

100

799

57

1

BT
-75

1987-1988

1

אויבער דעכט: אונזערע מענטשן פון דער אונטערער שול, "אליאנס".

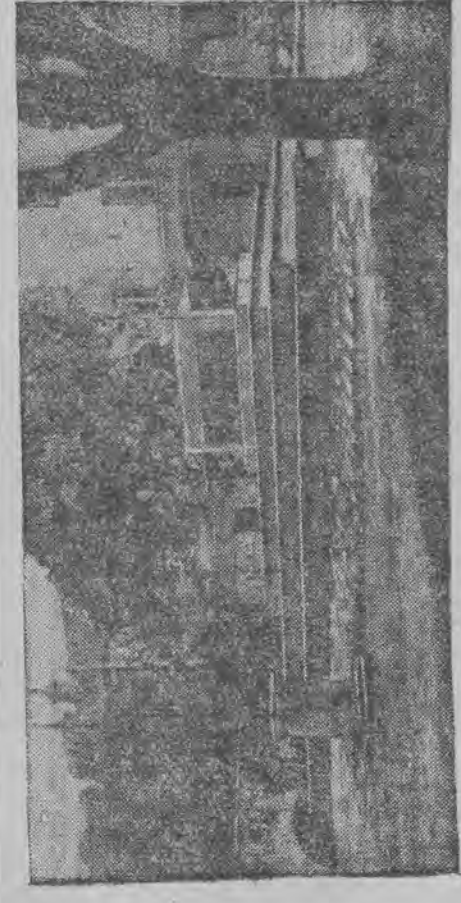
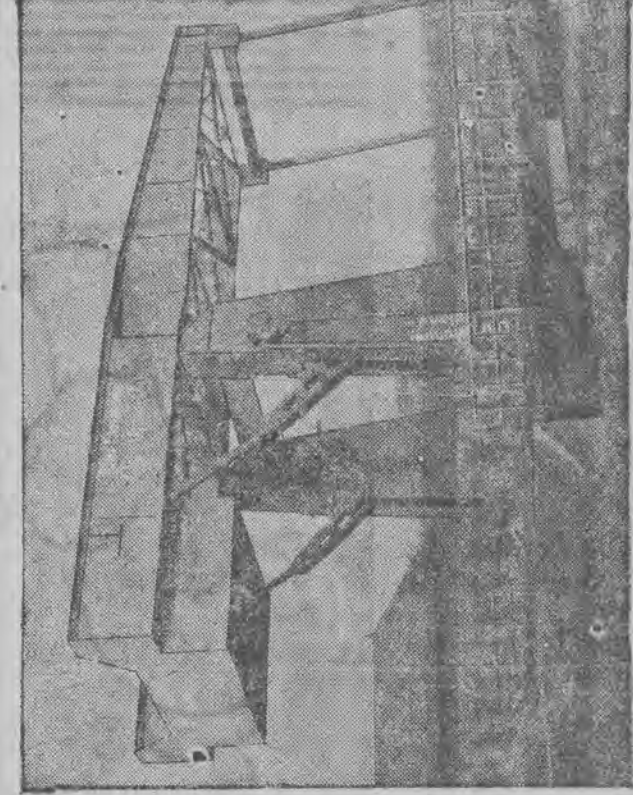

אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

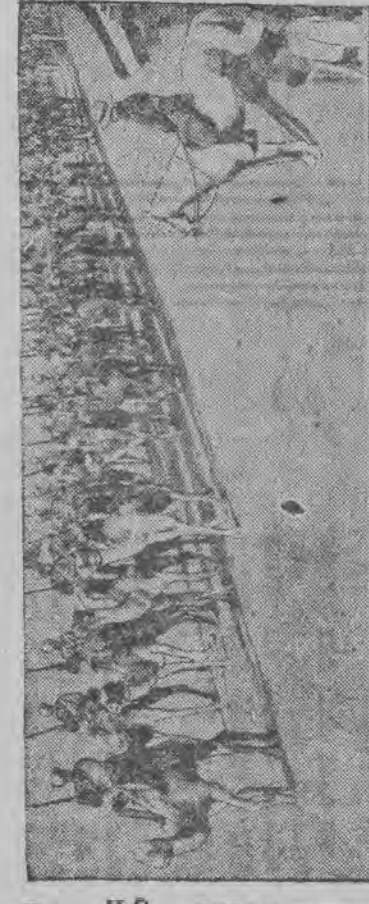
אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

דאס איז פון דעם מולדען אויפן פאלקסבלאט (א) אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

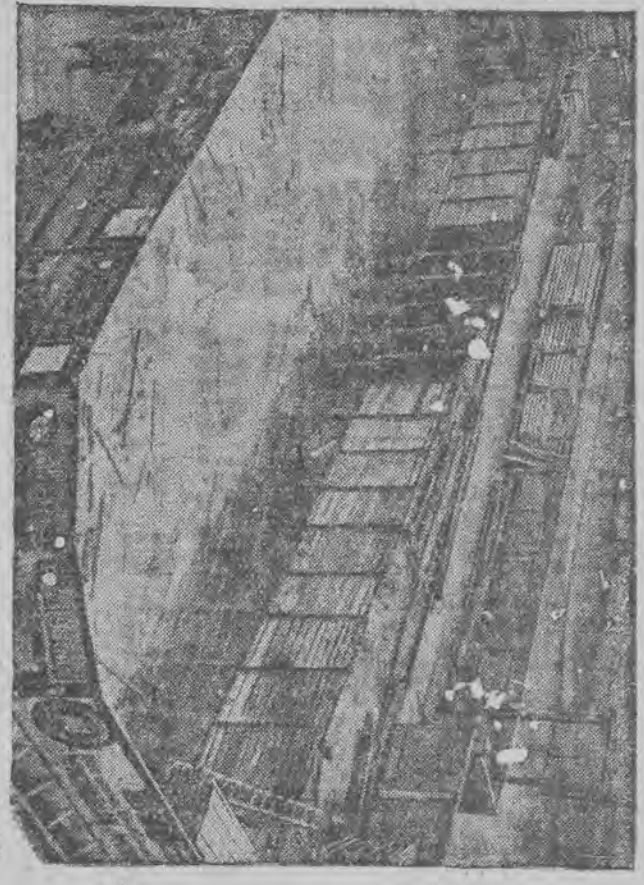

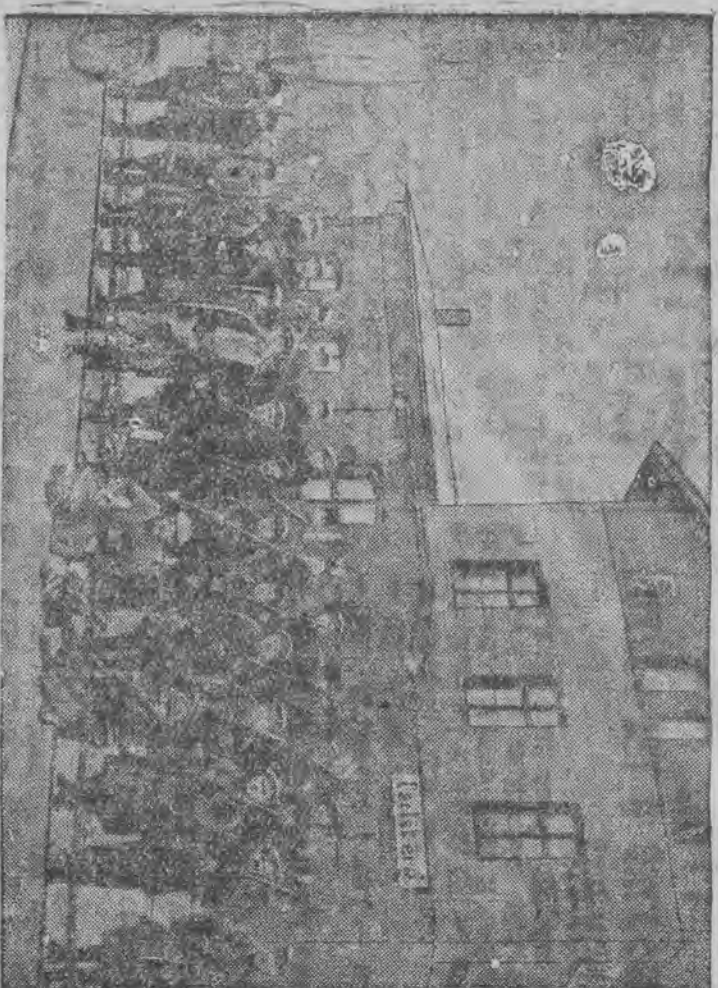
אויבער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

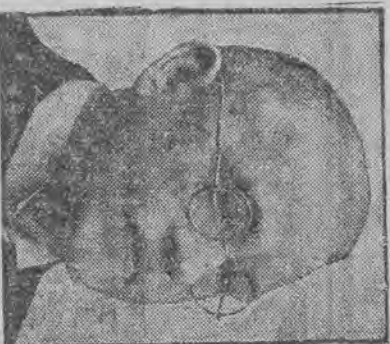
אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

אונטער דעכט: אונטערער שול - פראנץ אין דער בערג.

[illegible]

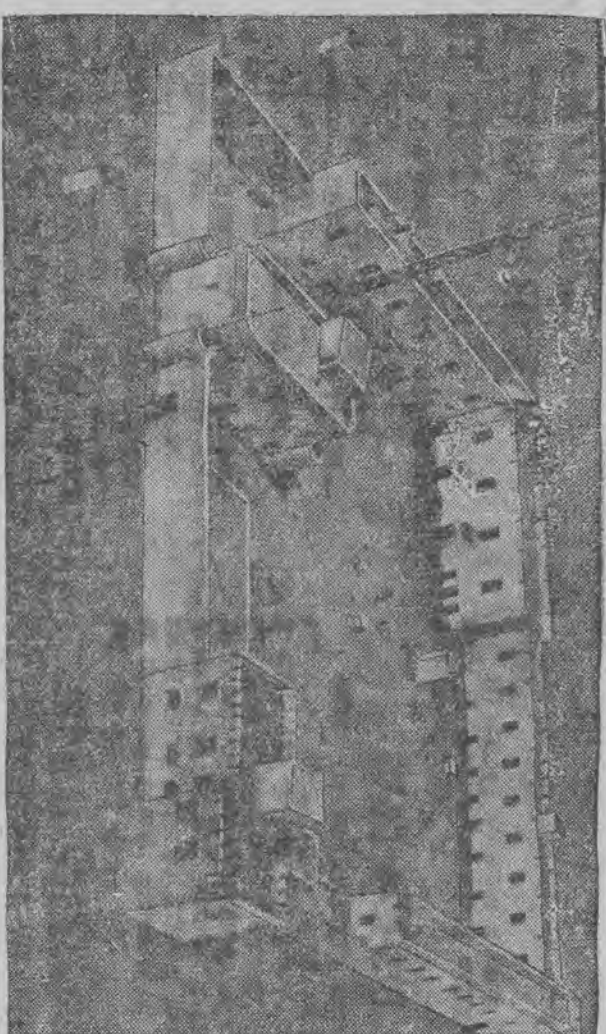
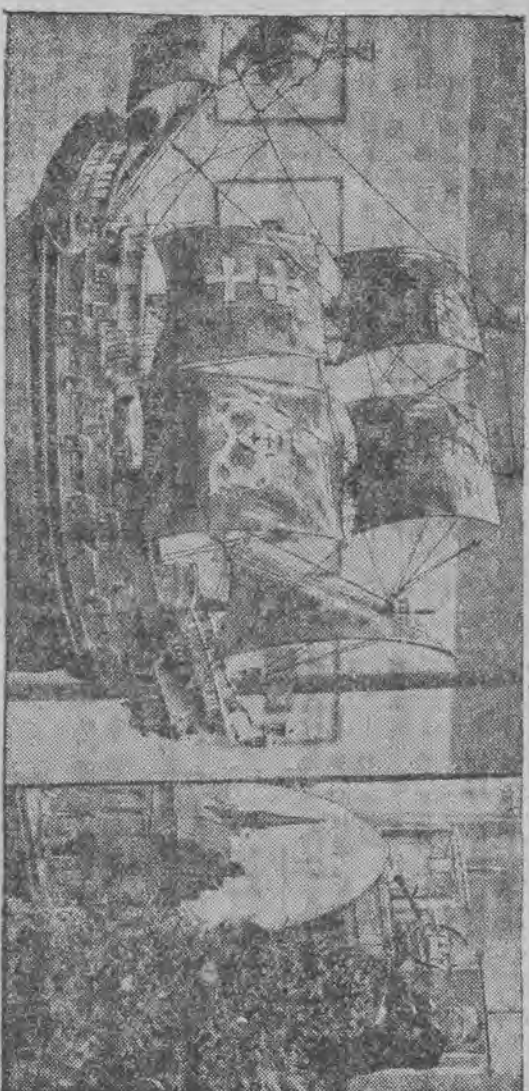
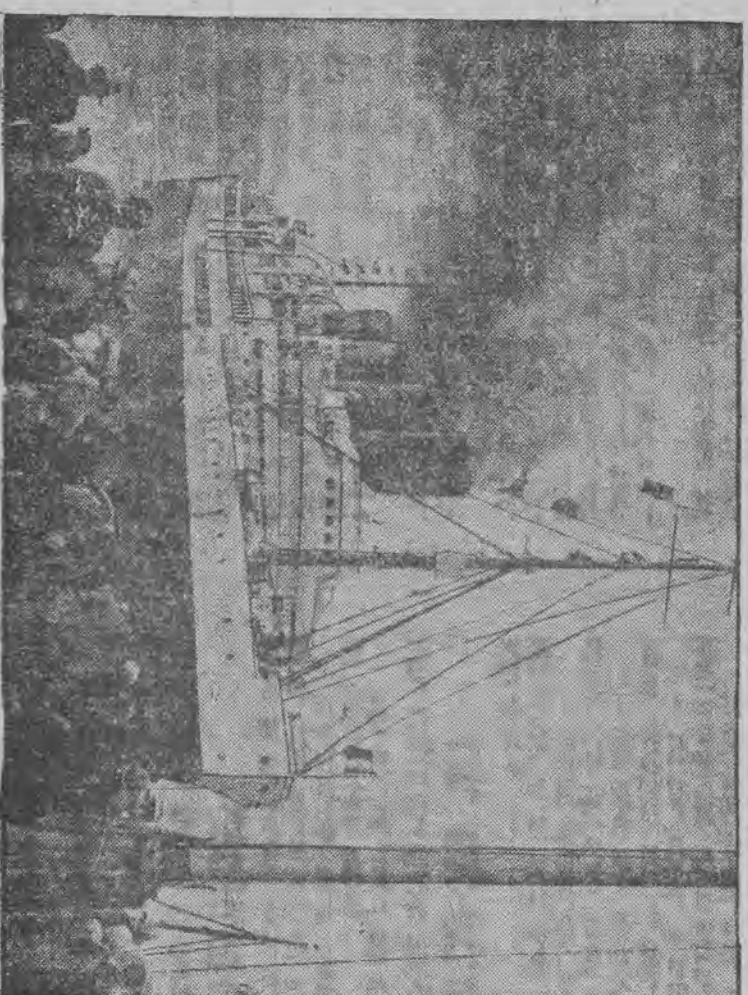
אויפגען לינקס: מיט צען אהער צוריק הייבן זי
ליטוויזשן בערעזע דעם מאטעריעלן קאפא און
אומגען רעקט: און אן אריינען קלאר.
אומגען אדערמיט: דער גרויסער שטאטליכער
ליקסאדאקטער "פ.אטעט", און רוקלען עס אהר
אין א צענטראלען פארשטאן.

פראג. באגא איינער פון די בעסטע קוק
נער פון גרויסקייט אין געשטאלטן אין
פארגלעך.

(17) 18000 ॥
॥ १८००० ॥

[illegible][illegible]

הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ

[illegible]

אויפן לעבנס; פרידס-טעגלעכע פון די ווארשער
פעדר און א ווינטענער שטוב פאר קאמפלימענטן.
אומגעוועיזע ליבעס; ווארשע'ס דאס, זע, ביי דאס-
טעג האט געשיידט "אין איבער", אז וואו
די צענדליגער יאָר.

25.

קומט ארויס געגען מיימוניסטען

(פרו רמב"ם'ס לעפער און שאפען)

פזח ת. הרונגער

אָרױנמער פּונ'ם גראדען ווען צו גאָר פאַלשע סברות.

לאָנער. בעס-ראַט אײך, כל זמן ס'איז גאָר נישט צו שפּעט. ס'זיט אָפּ פֿון אײערע געזעלשאַפֿן די פֿרעמדע געטער און מאַכט דײַן אײנציג חפֿז-
דער... געדאַנקס, אַז אײער צעוואַרסט מיט די אײ-
געזע הענד אײער שוין-וואַנד, אײער אַלעין צו-
שטערט די יסודות פֿון אײער אַמנות — וואָס אַ-
וועלען קומען די טעג פֿון נסיון, שרעקליכע, סײַט
טערע טעג! אײערע אײגענע קינדע- וועלען זיך
אַפּטערען פֿון אײך, זיי וועלען ווײַז בלויען
פֿערבייטען, צוליב די נײַע וועלען זיי די אַלטע
לעהרע פֿערבייטען. און אײער, וואָס אײסן טאָט
פֿון „מורח" טוט אײער פֿערטירערען די קינדער
סײַטס פֿאַלק, און ברענגען אײיין מיטוואַלדיקייט
און דער הייליגער מחנה — אײער עס דעמאָלט
וועלען זיך אומקערערען צוריק, גאָר וועט שוין
זײַן אַז שפּעט. צום פֿעסטן לאַנד וועט אײער
וועלען צורורערען, גאָר די ווידערשפּעציגסטע בײַז-
ליעס וועלען אײך פֿערמײנען. און אַרױס וועט
אײער הערען גאָר דאָס קאַלטע געלעסטע פֿון
דייַכביליגע, און דאָס ווערפֿאָרדיגע געשפּאַט פֿון
די פֿרעמד-געוואָרענע קינדער.

דער גאנצער מדינה פון אלטמאכין אין דורך
גערונגען מיט דער פעסטער איבערצייגונג, און
דער פאלקס-גלויבען מיט די פון היסטאריאלישע
פערסענלעכע איבערצייגונג, און דער פאלקס-
גלויבען מיט די פון היסטאריאלישע פעסטע
שטעלעס מסורה פון טראדיציעס, אין דער איינ-
ציגער פערזענלעכע פאלקס-מאטעריאל פון נאציאנאלע
קאפן, וואס אין פערזענלעכע איבער דער גאנצער
וועלט און אלע מדינות, די טראדיציעלע און
הענטע פון אנדערע מנהגים אין פונקטעם האלטען
צוגאב אלע דורות, יונג און אלט, פארשערן מיט
קערער.

אָבער דער ראַציאָנאַליזם, וואָס שטיצט זיך
אויפֿן קאָלטען שכל, איז נישט צוגעגלייך צו אַלע
מען גלייך. ער מאַכט אַ שטראַך צווישען אַלע
וועגן, צווישען געלערענטע און פֿאַרשטעט, און גיט
זיך גאנצע דער צום איינגעלעגטן יחיד, צו דעם
גייסטיג הויך-ענטוויקעלטען מענטשן, וועלכער ווערט
דער איינגעזעהר אונטערשטע איבער אַלעמען, און
אָר אַרומ ווען צושטעלט די נאַציאָנאַלע איינ-
זיט, ספעציעל גאָר ווען צווישען צוויי אַזעלכע
אונטערשטען וואָסס אַלס אַ מינינגס-פֿאַר-
זייער היינט.

די יודישע היסטאָריע אין די שטעטלדיגע
יאהרען האט פֿערווען די געײַסטליכעס פֿון דעם
היידלבערגער און פֿון היילענדיגע אלטאָנאָר-
אָבער אין יענע צייט ווערן די צוויי לאַנדער
צופיל געווען פֿערקאָט אין דער מחלוקה צו קען
נען בעפעלען שטילדיגע וועטער. מין זיי האָבען
געזאָגט די מיטערע פֿעלדאָרג וואָסן מחלוקה
קען פֿערמיידען.

ווערערע בעזונדע אלפאבאר, אז דעם דרומ'דיגן
גרויסן טעגלעכע בעשעפטיגט אין דעם, וואס ער זייל פאר
אויסגען צוויי וועלט'א-שוואגער, וועלכע האבן
ווישען זיך קיין שום שייכות נישט, און ווערען
גאר אין תוך כורז איינער דעם אנדערע "שט",
דער רמב"ם, וויל אלץ צונויפפארן די הוה' מיט
דער גרייכער פילאזאפיע, ער איז נאך משה'ס
צו בעזונדע, אז ווי ווערען ווי צוויי קערענדלעך
פון איין גוס, און איינס צום אנדערע זענען ענדע
לפך ווי צוויי ווילנענשעפער — אומזיסט און
אבער זיין גאנצע מיה, ער קען צווישען זיי קיין
שום נישט ווערען, צו פארשידען ווערען זיי, צו
קענען אמאל ווערען צוויי צויליגערשטעטע. א
פארשער אפגורנט טיילט זיי פונאנדער, דאס ווערען
פארשידען וועלט'מינונגען, און זייער ע פון זיי
טענהט, ווי די ווייבער פון שלמה המלך'ס משפּט;
אזא דער לעבעדיגער איז מיין ווהן און דיניגער
און דער טויטער, מען דאָרף נישט און מען באַר
נישט רעדען וועגען שלום דאָרט, וואו קיין שלום
און נישט זיין.

„דער רמב"ם פערקוקט אַז דעם גרויסען אומ-
צווייפלהאפטען אמת. ער וויל אלץ שלום מאכען
צווישען די יסורים פון אונזער אומנהאט מיט די גוים
וואס פון דער אריסטאטעלישער פילאזאפיע. דאס
זאגט ער דערט וועגען קדמות העלום (אז די וועלט
איז אבאייביג עקזיסטירענדע) איז ער דאך אלץ
מורה, אז ווען ער וואל ביי אריסטאן געזען לאך
ניש-אבערצוגעדעקט דאס און דער וועלטס איי-
גנער עקזיסטענץ וואלט ער שוין געוואסט ווי
אויסגעקליטשען די ערשטע פסקים פון בראשית
בזיי ווי וואלען הארמאניזירן מיט אריסטאס מיינונג
„ביי רבנו משה בן מימון איז די העכסטע
אויסגאנגיגער די שלייזיגע המציאות דער סילאגיסם
פון דער גריכישער פילאזאפיע. ער פערזעט אַז
אין דער רייע לאגיק איז באמת נישט. און די
לאגישע בעווייזן אויף וועלכע פילאזאפיע איז
סאך, וועגן נישט פריי פון דעם פאלז, וואס
האט געבויט דעם גאנצען „אפאריסטיס, און
געשטעהט פון קנצעמאכער, וואס פערבלענדט
דעם ארעטליכען פיינשארף מיט שארפ-נייגע און
ערשטעלעך און איינפאלען, און מיהרען איהם

די עניני קראנק האט דוד קמחי ארוועקגעשיקט
א בריוו צום פרעזידענט פון דער טאלעדא קהילה
צום העכסט געלערענטען דאקטאר יהודה בן יוסף
אבן אלפאכער.

קמחי האז דא ווידער געמאכט א טעיל מיי-
געגרייג אז יעדער געלערנטער וועט א ייטערע צו
מיט איהם געבן די אטטימייטסטען. א ייטער-
ווייזן האט זיך אז ער האט דעמיט אויסגעזעקט
געבן זיך א שטיקן געבנער.

פון דעם ברייף וועקסעל צווישן די בירדע
דערמאנטעט קען מען זיך איבערצייגען, ווי פאלש
דאס איז די ביי אונזערע זאגונגען. מיינונג, און
דאס איז מיינונגען ווערן גענוצט, "זיכטענליך"
געט און לויטער עצה-האצנים מיט מנדש-האצנים
"האצנים" פון דער געטליכקייט ווי אמאליגע געזעצ-
"האצנים" וואס אלסאכער איז אויסער זיין גרויס
קייט אין תורה — און געווען א בער האטער גע-
לערענטער אין אנהערע חכמות ווען חז"ל צייט
דער-אין איז ער נאך געווען געפערשט מיט א שכל
האט ער א טאגט נאך אפאלידערען זינט גע-
זאגן, און א דאך זיך געפארגיט האט ער געזאגט
די מעגליכקייט אויפצוגעקען די אלע שוואצע זינט
פון רמב"ם, מילאקאפישען מיסטעס, גייט קיין
שטענדיג דערין, וואס אלסאכאר האט ווער גע-
שעצט דעם רמב"ם אלס "האצנים" וועקער און
האטקעלטענען תלמוד-האצנים.

שוין אין וויקורשטען עטלעכער צו קמחין ער
קלערט אלסאכער בעשימא, צו ער איז מסכים
מיט שלמה מהרר. ער שרייבט צו קמחין: דר
נעסט מיר, און זאל ווינדלעך ביי די שווער
שטעלעך פון אונזערע קהלה, ווי וואלן געבן ווייץ
הסכמה אויפן חרב, מיט וועלכען איהר וועט צו
אויסגעצויגען געבן דעם גאטספאכטענע שלמה'ן
און זיינע טרייע תלמידים. גאט זאל מיר האטען
אין זאל צווישן טון געבן דעם דאזיגען היטען
פארשטיגען מענטשן, וואס איז ווערט דעם גרעס
זען שבת דערפאר, ווייל זיי אלע האבען געהאט
דעם מיט אפצו אויסגעצויגען אין גאטס נאמען
לעבן דא, וואס וועטן עובר אויף די געזעצן פון
ה' ער תורה און צושטעלן זיי לילות פון אונזער
אמנה... נאך וואס אבערשטעט צו דיין בקשה
אויסצוצוועגן מיין מיינונג וועט דעם רמב"ם
מורה" איז גלייכער זיך צו האלטען אין תלמוד
שען ווערטעל: ערדן איז וועט א טאלץ און
ווייגן - צוויי (מלה בסלע ותיקא בתרי).

אבער אין איינעם פון זיינע
דיק צום ערבען קמיו פערטעס
צום פל וואו געהט ארויס גאנץ
דעם מורה נבוכים, אין וועלכע
לפארד צו דער אמונה, און נאך
דעם אינאנצער הנהגות, וואס ער
פון זיינע פאכע, מיטלענדיגע
אין א זאפטניגע טייל אבער מיט
שפעטערדיגע

אֵהָז לַעֲשׂוֹן • [וואַנדערונגען] • פֿון פֿריז הירשפייז

די פרויען האבען אויף מיר געקוקט מיט רחמנות
און מיט ליבע. און ווען איין יונג מיינעל דאס
זיך געשריטט וועצען אויף מיינע קניע - האט
זיך אנגעריירט מיט א פארוואנדע ארעקעגעניצע.
אלע פרויען האבען מיר שטענדיג אריינגעלייגט
מיט פערלימטע בלינקען, ווען איך האב און יעדע
זען מיט זיי אשייד גענומען.

אין יאפאן, אין א גומער-פאבריקס, און
אטקליף אין א זייג געסעל, האבען צוויי קליינע
פאבריקען מיידלעך פון געזאמען פאר דער האנד-
און שטייטערס פון זיך אין שטוב אריין. א יונגע
מאמע, וואס איז, ווי דער שטייגער, געזעסען אויף
א געפאלטעטער מאטע אויפן דיל, איז מיר
אנטקענען געקומען און מיט א סך איבערגעצוי-
קט און ליבשאפט געמאכט פאר מיר. אַזאַרט
אויף דער ענד צום וועגן. די קינדער און די מאַ-
מע האָבען זיך נישט געקאנט אַפּקוקען פון פּרעמ-
דען. א וואַרימער שטייטלעך פון זיירש און גויס-
אויף אויף זייערע געזיכטער. די מאַמע האָט גע-
נומען פאַר מיר שפּילען אויף א קאָסט. א יאָנג-
ער ליגערדיגע האַרפּע, זי האָט געזינגט די סטרי-
צעס, פון דער האַרפּע, אַזויסענער-אַרט, דבי, אַז-
אז געטענער; מיט די קלאַנגען פון דער קאָסט
האַט זי צו מיר געפירט. מיט מוזיק - קלאַנגען
האַט זי איבערגעגעבען איהרע צאָרטע געזינגען
צום פרעמדען, וואָס האָט נישט קיין לשון, נאָר
אין א מענטש. נאָכענס וועגן געווען צייטונג זיך
די גאָר פערדעמ געגעבן, דערפאַר, וואָס זי שפּאַר-
האַט קיין חלק נישט געהאַט אין דער דערנעבן-
זייג; דאָס לשון האָט נישט פּערשטימט דעם
צאָג פון בלוט אין די אַדערען, דאָס רוישען פון
לעטט און די אַדערען.

אָזן לשון בין איהן אַמאָל בעשטראָפּט גיין
וואָרען צווישן בעשטראָפּטען, מענטשן באַהאַנדעלעך,
וואָס האָבען פון מיר גאָר אָזן לשון געוואָקסן און
איהרע שטענדיג מיר גענומען צו פערשטעלן, אז אַ
זימלע הענגט אויסגעשפּרייט איבערן קאָפּ.
דאָס איז געווען אין וואָרע-וואָרע, און מיר
וואָרע, און אַזאַלגלייכען האָבען, מיט אַ 16 יאָר
צווישן, צוויי אויסערגעווענליכן קלוגע שימאָנאָד
אָלעמען האָט דער גארטען פערמאָנט. אין אַ וואָר
בער, גראַמער, פון דראָטס אָפּגעלאָסענע שטייג
האַבען דיר ביידע אָלעמען אויסגעלאָסען. די
שטייג איז געשטאַנען אין מיטען גארטען. אייבער
האַט די שטייג גישט געהאַט קיין צווישן. מיט וואָר
אין שטייג האָט דיר אויסגעהאַלטען אַ שוואַרצער
(ווייטער זעה אַ זייט)

וען דער פאסיגער טראמױזי וואו אָנגעקומען, האָבן אַן אַרעביליג הענט מיר אונטער געהאַנגען און אַראַמאָיז אַײַן; מען האָט דעם קאַנדוקטאָר בעזאָהלט פאַר דער רײזע וואָס אַ צולאַג — איהם אַײַן פאַר דער טרעה.

— סאַױז אַ פרעמער, וואָס פערשטעהט קײן שטוב שטראָן גישט, נאָך מורק וויל ער העלפן; אַזאָ איהם אַראָפּ בײַ דער רײזע אָפּצײג, וואו מען שטילט, "אָנהױזער", גיט אַן אַכטונג אָף אים. דער קאַנדוקטאָר האָט מיך אָנגענומען פאַרן אַרעם, ווי אַ הילפלאַן קינד, אַראָנגעװײזט מן טראַמױז, און אױף שטעל געבעטען די דעמײַד איבער מענטשען, מען זאָל אױף מיר גוט אַכטונג געבן.

בין איך טאקע יענע נאכט געוועזן אין דער
וועג צו אפמאכן. געוועזן און געוועזן
טאנהייזער, — און נישט וואגערס מוזיק האב
ן א גאנצען און געוועזן; די געהאנגענע
און א מענטשליכע, וואס האט נישט פערשטייט
לשון, נאר עפעס א סאמעלייטעס פון מייער אור
צו, — איינער געהאנגענע האט און פערשטייט.
אין פארשטאנד, אין קארנאט, ווען איך בין
אין א וואגן פריהמארגען א פערשטאנד ארומ
געבאנען איינער דר גאסען, איינער צווייטער
געמייט דעם היסטארישען ווי, די היסטארישע עולה
יום ירושלים פאלק; געטראכט פון פאפאלע גי
דעס. איין ירושלים — קינמאטא, קינמאטא גיט
די פערשטעטע שטאנענע ענד — דעמאלט איז א
איר צוגעקאממען א פלאטע, 10—12 יערהרגער
וועגל און מיר עפעס איינגעלייט. ווי פנים
געווען בארש, אין די וואגן חצופה, ער
האט צו מיר געמאכט א צייכען, איך זאל איהם
אמאנעווען.

אין האָב איהם מיט די אויגען געזעהן צו
ערגעסען, דאָ וואָל מיר פיהרן האַרדן ער וויל.
ערגעסן ער געזעהן און מיר אַרומגעשטען און אַ
ייטער, פערעשטיגן גאָס אַ אַייגענע פיהרן און
געפערטיגן הויז. אַ דיקע פאַלעשטע און
עטליכע יוגע און גאָנץ שטענע מירלעך האָבען
אין אַרומגעגאנגען, האָבען אויך צו מיר גע-
זעט אויף אַלערליי לשון; האָבען צו מיר גע-
זעט מיטן לשון פון תורה און אַיסגעפאַסער-
ייט; מיטן לשון פון אַמאָן און געפאַרעמט-
ן. האָב איך עס אויך גישט פאַרשטאַנען. און
ייער פנים וואָ אַנגעשטאָנען אַ בלאַז און אַ
זייער בושע. האָט מען מיר פּרעגנעט און
שטעהל ביי אַ טיש און דערלאָנגט אַ וואָל מיר.

איהר אויפגעלאכטעם פנים זיין רענעגוויגען
אויס... א ליבעס-דערקלענונג פון הימעל צו דער ארץ
היג-היגער ערד.

אין מיין צונאכט זיין פרי האומבעקאנטע סע-
צען אויף דער ערד, האב איך א סך מאל גישט
פערשטאנען ס'לשון פון די בעווייזער אויף דער
ערד. און אַטמאל האט געטראפען, און אויך האב
און פשוט פערשטעלט פאר איינעם, וואס נאך-
שטענע גישט ס'לשון פון לאנד, צו אויסצופיר-
בען אזוי ארום דעם כאַיאָס פון אַ פאָלק, גוט
אמאל צו זיין אַ באַר, ווי ס'איז גוט צו דערהייט
צו ביטערע כחמה, גוט אמאל צו זיין אַ שאַנז
ווערע שלוש, ווי ס'איז אמאל גוט צו זיין אַ חסיד
און אַמאל אַ רשע.

אין ווען איז מיר איינמאל אין א וועג
אראנגאס איינגעפאלן צו בעסן און זיך איינער
אנטשטעלן אויף דער יאצע בעלעטע. גאט און
דער שעה ווען דער עולם יוצא און א טאג
ארבייט, איילט אז דא אהיים - דעמאלט האט גאט
אין דעיינעמאנשט צו ערליכע מענטשן, וואס האבן
געווארט אויף א טראגיק, און פערשערען מיט
א שטומלעכען אייטערק און פנים, א היסענאט אין
אן איינציג ווארט: א אפצאן.

בעובד בעווערן, און א צעהנדליג מעגשען, נער
און פויער, זאלען פערבעסן אן דעם טיפער
ווי; האבען זיך אומגערינגעלט און יעדע צו
האט אלסגענומען זיין פראדוקטיוויטייט, כדי ער
דערגעזען פון מיר, וואס איך פערלעבט, מען האט
צו מיר געקענט אויף דייטש, ענגליש, פויליש, רו
סיש, סלאוואקיש, איטאליעניש, האלבאנדיש, פראנ
צויזיש... און אויך — איך פערמאג בלויז איין
זאך — אסעס.

אין טראמאיי שוין אויפן א. צווייטער אוועק,
דער עולם קוקט זיך נישט אים. דער עולם איז
גענוגמוג מיט דעם פרימדן. ביים עולם אויפן
איינעם א געפיהל פון רחמנות, ליבשאפט און
געטריקייט.
— דער מענטש וויל געהן אפ אפציען,
— בעשטימט דער עולם אים מיר.
— אבער אין וואס פאר אפציען וואל מען
איהם שיקן?
— ליטן אויסוועגן איז דער פרימדער אגן-
ערסטער מענטש, — בעשטימט א האנט, נשען
איהר גוטארייגקייט גיט אים פנים — דעריבער
וואלען מיר איהם שיקן אין דער גינער אפציען,
וואו מען שטיילט היינט אפגעניט, אנהאלטן,
זי מענשהייט ארום מיר האט מסכים געווען.

דער חומש דערצעהלט אז אין גאָר-אלטע צייטן איז געווען איין לשון און דער ערד. די מענטשן זענען אנגעקומען אין אלן ארטן און געזאגט: "פארווען א טורעם, מיט ווין שפיץ ביי צום ה'—המעל; קוקענדיג פון דערווייטענס צום טורעם, ווער זען די נישט צעטיילט און צעשפרייט ווערען ווארען ערד; דער טורעם וועט זי האלטען אינאיינעם, און גאט מורא געהאט, אז זיי מענשען וועלען הילדל דערקלעטערען צום הימעל און צושאמלען זיך איין גרויסקייט, האט דערצייגט געוועזען גאט און צעשטעלט דיער לשון: פון איין לשון — א סך לשונות, כדי זיי מענשען זאלען זיך נישט קענען געווארפערען. און מען פערטיילט עס, און ווען ביי ווארען העם טורעם, געזען דער מויערער האט געזעסען ליים, האט מען איהם אריינגעדאלאנגט געזען. האט דער מויערער דעם דע-לאנגע: ער שטילדערט די ציגעל צווישן און קאפ אריין. אָנגע-שטעקען א שטראך צווישן שטיין מיט מענשען. מענטש האט מענטש מעהר נישט פערשטאנען.

אולי געט עס פון די אלע צייטן אן אויף
דער ערד. און א צאהל לשונות : מענטשן קענען
די גיטש צווייפערדען.
קען איר גיטש אלע שבעים לשונות, וועלטען
אין לענדער פון איר אייגענעמאדען ; ביי פעלקער
און שבטים, ווייטגעשטירעטע סיי אין שפראך
און סיי אין מנהגים — ביי זיי פון איר יעווען
גראסט און זעהר קאט געקלערט, דאס לשון קודש
געט ביי מענטשן די מעגליכקייט אוועק. דאס
לשון פערזעקט די צוהליכע ביגגנען פון האר-
צק. מיטן לשון פערשרייט דער מעש זיינע
מחשבות.

צו בעדאָרף ליבע אָז לשון? גוין, בעדאָרף
שנאה אָז לשון? גוין, בעדאָרף פרייז אָז לשון?
גוין, בעדאָרף פּוין אָז לשון? גוין, מיט אַרבעט אין
היטן און פּויער אין די אויגען דעם אַלד שטאה
לויטערער געלעכטער — די שפּראַך פון מריד;
שפּיטער — דעם לשון פון פּוין און היסטאָריסטיק
מיט אַ סך עפאָרעס רעדט די ליבע דורכ די שפּעצער
קאָלירען אין די פּלעטערען, ווי עס שטעלט אויף דער
פאָרלין זינע גיך-גאלדענע פּענעלען און חזירעלע
דורך דער געזאָל! ווי עס פאָכעט מיט די זינגער
פּלייגל און פּע-פּעלערען פּלעך-פּלייגל... ווי
עס לאָט אַרבעט דער האָר זינע פּלייגל און חזירעלע
דורך דער חור, קלייב מליצה וועלען קאָן מען
זאָגן: — אַז גאָל דעם, ווי דער זינגער האָט מיט
אָן ליבשאַפּט פּערקענט דער חור, אַנטקעגן-
גאָל גאָלערער — מוילט ער שפּעטער אַנטקעגן-
גאָל גאָלערער.

נאָר נאָר נאָר

פון דער סעריע: „אלמער מאַרק“

פון יוסף זעלדאוויטש

צופעליגקייטען, וואָל אלאו דער געשיכטע שרייבער אויף צוועלפטן דעם קרייז; דער סאַטיר (פער) שטעהט זיך גאנץ אומהערקט און גאנץ נישט ווי לעצדיג. האָט געראַטעוועט דעם שיער נישט פער-שפילטען שטריק און איהם דערפירט, ביז צו צענטשלינגען נעמל.

בעת עס איז מיט סוף טאָג צווייט אָנגעפירט מען געוואָרענע דער שטריק-פערשטעל, איז ער גער-ווען אויסגעפערשטעט אויף צוויי, מאַקסימום אויף אויף אַ פסיכאלאָגישען מאַמענט: „דער שטריק וועט זיך מוזען ענדגען אַזוי פאַר, זי די סחורה וועט בליבען ליגען, אַ נישט אויסגעלעגטעס און זי ווילען בערעכענען די היינטצונעקעס מיט חזקת פון איין ווייט, די אַרומנישטע-שטענע מאַכט מיט פראַטאַקלען פאַר שטערן דעם גאַנצן-בערעכער פון דער צווייטער ווייט און פון דער סאַטיר-פער-פאַרשטעל פון דער דריטער ווייט, די אַרומנישטע-שטענע מאַכט מיט געזעצטען די פסיכאלאָגישע פון ווערע-פלייט-בעכער, אַז זי וועלען צוליב קאַפּיטאַל גאַנצעס נישט לעזען קאַליר-ווערען טויזענער און שטענדיג ויך אויף אַס דעם פסיכאלאָגישען מאַמענט ווער-ען זי געווען ווערען און ווערען זיג.

באַכערט אָבער, ווי עס וועלען פערנאָגטען פּינג טעג און נישט קיינער אַפילו פון די היינטצונעקעס האָט מיט דער קלענסטער פערנאָגטען צו פער-שטענען געזעצטען, אַז איהם אַרס דעם געלד-פאַר-דען, האָט זיך זי אויסגעווערען, אַז זי האָט אַ סעקט געהאַט אין דעם היינט-חשבון און דער-ווערען האָט אָנגעהויבען שוואַנען, איז תחלה באַר צו בליטלען און שפּעטער אַלס ווייטער און ווייטער, אָבער, אַז דער יוגנטער מיטגליד פון דער צווייטער, חברה, האָט געפראַכט די ידע: „חברים, ביי אונזערע בעלי-גופים וואָס זיך חוש, ספּאָר אַלצאמירט און רוסט גאנץ אויף היינט-צו-טאָג אַזאָלע-געווענליכע לייב-גענע וועגן, איז דאָס פאַר זי געווען אַ פּלוצלונג גער אַפילו-טעט און דעם חשבת פון דיעזע גע-מיטער און זי האָט צווייגע-געזען דעם אַלגע-אויסגעפערשטען ווען, זעלכען מען טרעט אין אַ זעלכענע פאלען — דער ווען פון שטאַרק-נער-ווען.

— באַר דער ווייט, חברים, ווער עס האָט שטאַר-קערע צו-ווערען, ווער עס קען לעגער אַיסהאַל-טען, און ווער קען לעגער אַיסהאַלען, איז-בא-שט מיר, די אייניגע סבלנים, די אייניגע גע-רונבעטע — וואָס קען אונז דען דראַהען, הונדערט-ער-אין און דאָס אונזערע אַנאָנימע, אַ היימד-שער, מיר וועלען דאָס צו איהם געוואוינט אַ-פער ווי, זי דראַהט דאָס, הונקל, מוידענער, צעהנער טויזענער, דערע וועלען זי נישט גע-וואוינט, ווערען געווען מוזען פלאַנען! — האָלט איך חברים, ווען אייניגע פאַג-באַר און מיר וועלען דע-האַלעטען זיין.

— האָלט איך, חברים! —

— 661888 —

טוף, אונזערליך, און זי הערענע, יעדער פאַר זיך האָט עס פערשטאַנען, אַפילו דער אלטער ליטע-וועלכען עס איז אפּשער דעם ערשטען מאָל און זיין לעבען אויסגעקומען צו הערען ווערען אַ שטילען שטריק, האָט אַלד מסכים געווען מיט אַ שטילען שטאַקעל פון זיין אויסגעלייגטען לילקע, אַז אַלד אַנדערע מיטלען, צו דע-האַלעטען דעם מאַרע-לייך ווי מיט אַ שטריק איז נישט פערנאָגטען, אָבער דער יאָש און דער הונדערט און די קניפען, אַ דאָנק וועלכע הערענע ווערען אין דער-געווענע-ווען און די צווייטע בלוטען, וועלכע קרוינען פון-באַר צו ווייט, פון טאַטע צו קינדער און פון ווייט צו אייניקלעך ווערען שטאַרקער פון יעדער ציט-לאָגיק און ווערען אמתער פון אַלע פערנאָגטע-אמתער.

ווייבער און קינדער קענען נישט, באַרען נישט פאַסטען פלייזשן עס איז פערנאָגטען נאָר בלוז אַ האַפּטונג אויף האַפּטונג.

ווייטער זי לוינען? — גוט, רייסט, באַר אַ ברויט גיט, שוין איזט בוי הרגע, וויל אינדרהיים דאָס ווייט, דאָס קינד חלשען עסען.

וואו ווערען געווען די אייניגע אַרבייטער? האָבען זיי נישט געווען, ווערען חברים, אינדרע-געזעצטען און ווערען צוזאַמעןפאַל, פאַרוואָס האָבען זיי ווערען רוקענען צו אונזערע-שטענען נישט אונז-טערגעשטעלען?

און בערנאָט האָבען דאָ באַר געקענט קומען די אַרבייטער פון קרוינען-פראַפּעציע, ווי למשל, די דאָר — פערנאָגטען-פאַרשטעל, באַרעקספּעדיטער-זכרונות, אָבער צוליב דעם פאַרטייטען אַנאָני-באָלום, האָט דער שטריק-קאַפּיטאַל געקענט ווער-גינגען אויף זי רעכענען — די חברים פון די קרוינען-פראַפּעציע ווערען אידעאליש געווען פער-באָרען מיט אַ געווענליכע פאַרטיי פון דער אַ-וועלכער עס ווערען געווען אָנגעשלאָסען די צוויי-טע חברה, וועלכע האָט פערזיגט דעם אַלגע-מאַרק און אַרומגען גאַסען, ביי וועלכע אין פּיט-טען שטריק-טאָג די פערנאָגטען האָט דער-גרייכט דעם קולמין-פערנאָגטען, און וועלכע האָ-בען אויף ווערען אַ פערנאָגטען מיט אַ מערהייט-שטימען בעשלאָסען דעם שטריק אויסגעגעבען און זיך אויסגעוואָרען דעם רעקורדע.

עס וואָלט דערצו געקומען, געקומען צו אַנאָ-אונטערנעמען זיך פון די אַרבייטער, ווען נישט... דער סאַטיר.

עס וועט אפּשער קלינגען זי אַ קרייז, — וואָל זיין אַ קרייז, די געשיכטע בעשטעט געמט אין גאַנצע גינגען פראַפּעציע פון קרייזען און

ווי פון פיש בעת זייער אַפּשטאַרבען פערנאָגטען אונז, ברענגען אונזערע פלייזשעס און שטערען זי ערגער, ווי צוויי הונדערט-קילאָדירע קאַטענעס, — אַ פערנאָגטען דעם שטריק, האָבען געשרייען די עלטער-חברים פון דער צווייטער, חברה, מסובלים מיט קינדער.

— יא, פערנאָגטען דעם שטריק, האָבען גע-שרייען אַנדערע, מיר קענען נישט מעהר ליידיג-נען, די אברים טון ווער, עס ריהרען די פיס ווי נישט, די הער, ווי חלשען ווי נישט און די קעג-לאַסטען אויף די פלייזשע, ווי שוועקע משאָל עס וואָלטען אויף זי געלעגען.

און די יוגענער חברים פון דער צווייטער חברה, וועלכע ווערען געווען אין דער מינדע-ווייט, וואָס האָבען זי געקענט טון! — זי האָבען פון די אַלמערס ווערען שוואַכען מלבושים אַ-רויסגענומען, פון די האַקעס די שפּאָרען-שט-וועל אַרומגעווען, וועלכע מיט צאָרעס הער-די אַנגעוואָלטע קאַלירע, געשייגעלט זיך אפּשער צום לעצטען מאָל אין זייער גלאַנץ און אַוועק-געגעבען זי די חברים:

— גוט, געהט, פערקויפט, פערנאָגטען. גאט, אַלעס איז געטון געוואָרען מצד די יוג-געווען, אַבוי באַר שטאַנד צו האַלעטען, סוף כל סוף, וועט דאָס די וועלכע נישט אונטערגעגען, מענען וועלען ווייטער וועלען עסען, קראַמערס וועלען ווייטער מוזען קלייפן סחורה, הונדערט-קילאָ-לען מוזען פערקויפן און וועלען אַלמא, מוזען אויסלאָרענען ווערען וואָנגען.

יא, אונזערע-ווייטען איז דער חשבון געווען אַ ריכטיגער, צוליב אַ שטריק פון 24 מאָן וועט די וועלכע נישט אונטערגעגען, אַפילו די שטאַקע-נישט וועלען אויסהערען צו עסען, דאָס ערגסטע דערביי איז באַר געווען, וואָס אַפילו די שטריק-קערס, די וועלכע ווערען געווען בלוטען פערנאָג-טערס און אין דעם געשטענען אויסגאנג פון ווער-אויסגעוואָרען קאַמף — אַפילו זי אַלדן האָ-בען נישט געהאַלט און נישט געקענט אויסהערען צו עסען, וואָס צו פערקויפן אָדער וואָס צו פער-ווערען איז נישט געווען, האָבען די יוגענער נישט מעהר געקענט טון, ווי ווייטען, בעטען, רייען צום געווענען:

— האָלט זיך, חברים, געהט צונאָיף די לעצטע מאל. מיר וועלען דאָס, מיר מוזען דאָס ווערען, מיר קעמען דאָס פאַר אַ געזעכטע זאָל, מיר וועלען דאָס קיין קעפלעך נישט — טרויען ברויט דאָס, באַר פאַר אונזער אַרבייט, פאַר אונז-ווער שווערע און געפערליכע אַרבייט.

אין פּינאָטען טאָג פון שטריק האָט דער פאַר-טער מאַרק אויסגעוועהן, ווי זיין פערנאָגטען און שטריק-אונגעוועהן אַ גאָנצע וועט צוליב דעם צוגלייכען מלונ-צוגלייכע אַ לעצטע מינוט פאַר-צו, אַלע יוגע ווערען, שטענען, הייסט, אונזער און געזען גאַנצע ווערען געווען אַנעשטעלט אין פערלייגט מיט פערנאָגטען לאַקאמאציע — מכשירים, ווערענער, אויסטאָס, האַנד-ווערלעך, בעלי-צער-טע-מל-פּעללי סחורה, צו וועלכע קיינער האָט די האַנד נישט צוגעלייגט, פערנאָגטען געהערשט, אויסטאָס האָבען געמורמט און האַנד-ווערלעך האָ-בען מיטער געקריכט אונטער די משאָל, אַינגע-לייגען אויף זי, שטייטערס האָבען פון לאַנגווייליג-קייט געקראַלט מיט די פייטער, שטענען האָבען געמאכט פון לאַנגווייליקייט ווער-געוואָרען און ווער-שטריינגען איבער ווערען בעלאדער צו אויסטאָס-פאַלייט האָט זיך היינעריג געשריגען אום די אָר-דוגנא צו דע-האַלעטען און די היינעריג האָבען דאָס געוועהלט און געשלאָסען מיט חוטיק-קללות די פער, וועלכע האָבען, נישט ווערענער-ווי זיך פערנאָגטען די גאַסען און ריכטענען, און פון די אָפּענע קראַמערס און סקלאַרע, אין וועלכע דער אַלמער מאַרק איז געווען איינגע-ווען, זי אין קלעם, האָט אויסגעוועהלט מיט פוילע און לאַנגווייליגע געווענען, נישט עס איז קיינער גע-קומען באָן סחורה און נישט עס איז קיינער פון די סחורה געגעבען פערנאָגטען אין סחורה — דער אַלמער מאַרק האָט געקריכט אין גסיסה ווייטען און באַר קרענען קענען מאַכען געשע-טען, בעת עס ליגט אַ גאָס אַז אַלמער, און ווי געווען קיינער, האָבען 24 מאָן פון דער צווייטער חברה, שטאַר-פערנאָגטען געוועהלט זיך אַ-בערן מאַרק און אַנגעהויבען דעם יענא-נעמט פון דער אַלמער מאַמען, וועלכע האָט זי לאַנגע-זאָל געמאכט, בעקלייך און עסען געווען, און גאָר, ווי עס ווערען די יוגענער פון קינדער, וועלכע קאַנדידאטירען אויף צו ווערען הילפס, אַזוי ווערען אויף געווען די געמיטער פון די 24 גרויסע קינדער פון דער צווייטער חברה, אין די היימען און קיין ברויט נישט געווען, איבעריגע-שטוב-זעכען ווערען באָן אין צווייטען שטריק-טאָג איבערגעוועהלט געוואָרען אין די לאַקאמאציע, איזט האָט עס געוואָלטען ביי זי לעצטע קייט-נעם.

גוט, קישענעס, אָבער קלייפן קינדער מוזען דאָס אויסטער ברויט באָן האָבען אויף וואו דעם קאָפּ צו-געדויליגען וואָלען זי מיט געשרייען, מיט פער-צווייטעלע קללות, „פאַרפּען“ זי שטאַפּענדיגע-זאַלעס וואָלען זי צווייטע-געבען לעבען אין דעם אַנשטאַנדענדיגען גוף אַיין — וואָלען זי ווי אונטערגעוועהלט דעם שטריק פערנאָגטען!

— יא, מיר האָבען קיין מוחל נישט, מיר האָבען קלייפן קינדער, וועלכע מוזען ער-ווערען-הונדערטע אויסטאָס, ווערען בעל-היינען בליקען אויף אונז אייביג געווענענע, די הונדערט-ווייטען, וואָס שלעקערען אויס פון זייערע צוועכטע מילע,

בירגערליכע אפּפערענעס

די אויבערדערמאָנטע געפאָרען היינט אַפּפער-רען מיר דעם מוח, די אַרענען און אַפילו דאָס האַרץ און מיר האָבען תמיד מיטלען און מער-ליכקייטען אויף דעם קלענסטען בלוט-פערלעסט-איינגעשטעלען.

עס ווערען דאָן באָן צוגעקומען אַ סך מעדי-נישע און טעכנישע ערפינדונגען, וועלכע האָבען אויף די בירגער אַ שטאַפּ געטאן פאַר-אויס-רענט צו שניידען מיט אַ עלעקטרישע מעכע, אַפּפער-רען אויף אַ קליין געביט, ספּעציעלע מעכאַניק קליין צו האַלטען די גארע א. א. ו.

אויך די ווער ריהערענדיגע בירגערליכע איי-דעסירט, וועלכע האָט יעדען טאָג אַ-אויסגעפראַכט אויף דעם מעדיצינישען מאַרק בייע אַנטי-סעמ-טען, מיטלען, מעטאָדען, האָט ליכטער געזאָגט דאָס אַפּפער-רען און געזאָגט מאַכען וואָס מעהר ביר-גער איינגעפירען, עס ווערען דערנאָך אויסגעוועה-לטען פרייהאַטע און עפענטליכע שטימלען, סאַטיר-סאַטירס, אַנטי-סעמ-טען, וואו דאָס מעכ-האָט דער-ספּאַטיש רעווער.

אין יאָר 1929 האָט מלך און די פערנאָגטע-שטאַטען געמאכט דייט הונדערט טויזען אַפּפער-ציעס פון בלינד-דאָס, די זעלכע באַר דאָס מעכע-האָט אויף גאנצע לענדער, וויפיל פון די געמאכטע אַפּפער-ציעס ווערען נישט דרינגענער בויט, איז שווער צו זאָגען, עס יזט זיכער זיין דערוועג-פאַרהאן באָנץ זיכער אַ גרויסע צאָהל פון מער-טען, וועלכע דאָס מעכער האָט, בלי ספּאָ, גע-טעוועט דאָס לעבען.

דאָס מוז אויסדריקליך בעטאָנען ווערען, זי אויף דאָס, אַז עס ווערען פאַרהאן אַ סך קראַנק-הייטען, ביי וועלכע באַר דאָס מעכער שטאַט חלף און דאָס וואָס פרייהער זיט בעכער, אויב דער קראַנקער קומט אין געמיטע געשולטע הער, אַ-בער ביי דער גרויסער צאָהל בירגערס טרעפט זיך אַפּפער, אַז די הער קאָנען נישט פרייהער גע-העריג דאָס מעכער: השמין מסופן ביד חכם...

טיליוויז ווערען אין דעם, אויך שולדיג די קראַנקע, זי האָבען וועג געוואָלט און ציט פאַר-לעגענע אויסדריקליכע בירגערליכע, זי ווילען זאָס גיכער געווען ווערען זי האָבען, אַז אַפּפער-ציע ציט וועט זי בעפרייען פון אַלע ווערענען און ציט — אַ האַפּטונג, וואָס ווערט ליידיג נישט פון יעדען פאַל מקרה.

(מעדיצינישע שמועסען)

פון ד"ר יעקב האַנדזער

ציעס, מיר וואָסען די יענער 10-15 מינוט מיט זיך און בערשטעלען, און אַפּפער-ציעס און אויס-געקאכטע הענטשעס; אויף דעם קאָפּ און פנים טוען מיר אַן אַן שוין, ביי האַר אָדער טראַפּען שפּרייכען ביים רעכער, אָדער טראַפּען, וואָס וואָרע-נישט פאלען אויף דער האַנד, וועלכע ווערט זיך דעוואַפירט מיט יאָר א. א. ו. אַפילו שוין אויסגעוואָרען און אונזייערע וואַנגען היילען זיך היינט בלעט.

ווען מיר ווערען אויף אַ בילד, ווי אַזוי דאָס-טוירעם האָבען אַפּפערט אין לאַנגע „הייליג-מענט“

פון יודישען הומאָר-אָדער

פון דער איבערגעליבענער זאמלונג פון אונזער פערשטאָרבענעס מיטוועיטער שר של אש

די שבחים פון זיין טאַטע, און וואָס אַלד ער האָט אָנגעזאָגט פאַרן טויט, אז ער האָט זיך גע-אָנגעוועהלט און האָט געווען זיך ער-האַלט און איין עסען, האָט ער זיך אַ וואָס אַפּפער-רען: — ביי אַרעט דערענעל דאָ אַפּפערט פון זיין טאַטען.

— מירן טאַטע — האָט ער געענטפערט — איז געווען אַ שטומער און האָט ווייטער ווי גע-בומען צום עסען.

צווייב וואָס

מ'האָט געפערעט אַ פרייטעס פון דער שטאַט: — זי וואָס האָט איהר עפעס גענומען פאַר אַ קאָרעם רב אַ מענטש אַ שטאַלע?

— ווייל מיר האָבען נישט גענומען אַוועלכען וואָס זאָל זיין אינגאנצען שטום...

א מעלה און א חכמו

מלב לך איז אַרומגעגאַנגען אין אַ קאַפּ-וויז און געטרונקען אַ בלעך קאַווע, ווען ער איז צוגעקומען צום קאַפּע-מעזאַהלען, פרענט איהם דער אַפּפער-ציע:

— רי, מלב, ווי געמעהלט זיך עפעס מיין קאַווע?

— זיין קאַווע האָט אַי אַ מעלה, אי אַ חסרון.

— מ'האָט איהר, וואָס סאַטיר נישט אין איהר קיין צאָלען און דער חסרון איז, וואָס סאַטיר נישט אין איהר קיין קאַווע...

א שטומער

צוויי וואָס האָבען געגעסען פון איין שטיקעל, האָט איינער געשוויגען און געגעסען און דער-אנדערער האָט געהאַלטען און איין דעריינעלען

די בירגערליכע האָט זיך אין די לעצטע צענד-לינג יאָרען ווער שטאַרק צענטרוקעלט, און זי פערנאָגטען היינט דעם סאַטע-אויבער-דאָן, די מוידע-וואָר צווישען אַלע מעדיצינישע ספּאָרען, דאָס איז איהר געלונגען דע-פּפּער, וואָל די האַט פערזינגט דריי גרויסע געפאָרען, וואָס פלענען פרייהער אַ-וואָרען אַ פּחד אויף קראַנקע און דאָקטאָרירען די געפאָרען (1) פון שטענען, (2) פון דער פער-גיסטונג (אונטער-ציעס) און (3) גלומער-פערלעסט-די געפאָרען פון שטענען שפילט אַ גאָר-פאַרעט ראַלע.

אַלס משל קאָנען ווערען קראַנקהייטען, ביי וועלכע עס טרעטען נישט אויף קיין שטענען-און וועלכע ווערען די הונדערט-קילאָדירע, ווייל מען אַרומט דאָ נישט זיך צו היילען און מען פיהרט זי צו אַ מצב, ווען קיין שום מיטלען קאָנען נישט העלפן.

דער פחד פאַר דעם שטערן און ביי אַלס און יאָג, ביי פּויל און מאָן ווער גרויס, און האָט שוין נישט איין קראַנקען געפיהרט אין די אַרעט פון טויט.

היינט ווערען מיר אַזוי ווייט, אַז מיר קאָנען אונטערגעוועהלט ווערען יענעם, אַפילו דעם שטערן-פון קיינער האָבען, שטען מיר אַפּפער-רען דעם בויז און געהען פאַרזיט, למשל, זי געהערט, קאָנען מיר שמועסען מיט דעם קראַנקען איבער דעם הענטער אָדער פאַליטיק, שוין נישט צו רעדען געטלייך פון קליינע, אונטערגעוועהלטע אַפּפער-ציעס, און וועלכע דער פאַליטעט קען אַפילו געזען אויף אַ ראַדעוואו, די וויכטיגקייט, אַז דער שטערן וועט איהם ערשטע-מאָל בלייבען, שטאַט דעם קראַנקען גינגטער פאַר דעם מוידע-וואָר.

אַ סך גרעסער און בערעכטיגטע איז דער פחד פאַר דער אינפּעקציע, באָן ביי צום יאָר 1871 ווערען 90 פראָז. מענטשן באָן אַפּפער-ציעס, אַפילו די קלענסטע און אומגעוועהלטע, גע-שטאַנען אויף בראַנד, ערשט אין יאָר 1871 האָט דער ענגלישער האַקטאר ליסטער אָנגעהויבען צו וואַסען די וואַנע און דעם פערנאָגטען-שטאַט-מאָס קראַפּאָל, און ווייט דער ציט און די שרעקליכע-מאָס: בלוט-פערנאָגטען רעווערס אויף אַ מיר-גימום.

היינט ווערנאָפירען מיר די וועט, און אונטערגעוועהלטע, וועלכע מיר בענומען צו אַפּפער-ציעס

מעשה מיט א הינטער

א בילד פון איצטיגען יודישען לעבען אין דייטשלאנד פון דינאל טשאריני

מחמת ער האט געוואלט דריטאליס זיין האט ער קינד.
וועלכע מאדערנע מענטשן האבען עס איבער-
קומען? — פלעגט זיין באלד צוגעקען, דריקענדיג
צו זיך לידענשאפטליך דאס הינטער. ווי א יונג
מאמע דריקט צו זיך איהר ברייטל.

די באך נישט חתונה-געהאטעס פלעגט
זי בייגעריג אויסהערען און בעט מעשה טראכטען.
אז ס'איז בעסער דאך צו האבען א מאן אין די
איינעם, איידעם און מיין הינטער, אבער וואס
איהר דאס, פלעגט זיין קיין מוט נישט האבען, ווי
דאס ווייבעל מיטן הינטער האט געשטאן אין שטאט
פאר זעהר א מאדערנע מענטשן, וואס קעמסט
פאר דער פרייהייט פון דער פרוי.

מעהר נישט, איינע א חבדעט שוין א חתונה
געהאטעס, האט איינגעקוקט אין א מין פלומשט
דאס געטן:
"אין שווער אייך, אז ווען זי בענקט נישט באכן
מאן איהרען, וואלט זי אזוי לידענשאפטליך נישט
געקאנט דריקען צום הארצן דאס הינטער איהרס,
אין שווער אייך!"

אין א פאר וואסען צייטן איז מינגע פלוצים
קראנק געווארען, ער האט אויסגעקוקט עטען און
אין אויסגעקוקט זיך בעסען אין דריטען.

דער וועט-יידעל האט געהאט אויסגעקוקט
אז מינגע האט זיך קאליע געמאכט דאס מענלע
אבער דאס יונג ווייבעל האט איינגעשמועסט זיך,
און די עלטערען, אז מינגע בענקט געוויס באך
איהרס, באך דעם מאן איהרען.
האבען שוין איהרע עלטערען פערשטאנען
אז נישט ער מינגע, נאר זי, די טאכטער אייזעל
בענקט שוין געוויס באך דעם מאן, און זי האבען
איהר געזעהט איינגעשמועסט דעם יונגעמאן, ער
זאל זיך, שוין אומקערטען איהרס.

האט דאס ווייבעל באך דעמוילען טאג געהאט
אנגעשרייען דעם מאן איהרען, אז אזוי ווי מינגע
בענקט באך איהרס שטארק און אז פאר בענקשאפט
באך איהרס איז ער אפילו קראנק געווארען בעט זי
איהרס, וועט מאן איהרען, ער זאל וואס גיכער
קומען איהרס.

דער יונגעמאן האט זיך נישט געלאזט בעסען
און אין עלטליכע טעג צוריק איז ער שוין ווידער
מעשה חתן געווען געווען איינציעם מיט זיין פרוי און
מיטן הינטער. מינגע.
וואס טוט מען נישט צוליב א הינטער האט
אין איינגעקוקט אין הארצן ווי א צווייטע קינד?

האט געשעהט, אז ס'וועט איהר זיין א סך גינגען
צו שידוך זיך מיטן מאן איהרען מיט מינגען.
מינגע איז מיר איינגעקוקט אין הארצן
באך מעהר ווי א קינד, און דעם מאן איז מיר וואס?
— פלעגט דאס יונגע ווייבעל צוויינגען איהר א
הינטערקע, ווען ס'פלעגט קומען צו זיין ווער
פערקליפער דאס הינטער.

איז געפליבען ביי זי אלעמען אז מען דארף
זיך גיין, פארט באך, ווען אויך שווער און שווער
האבען ערשט באך דער חתונה זיך געקוקט געקוקט
אז דער איהרע דייטער איז אין די געשעפטען
א קאפער ברדע, און אז די טאכטער וויערע
פערדינט א סך א לייטשיפען מאן, ווי הער דאך
זיגער.

האט עס דעם יונגעמאן, צווערשט שטארק
פערדיקטען.

עס האט איהרס פערדיקטען וואס אזוי מין
קליין נשאל ווי מינגע, האט איהרס געקאנט אויס-
קאנקורירען, אמת, זיין יונג ווייבעל איז אפילו פאר
דער חתונה אויך נישט געווען צו איהרס בעזונדערס
היינט איז ליב, אבער זינט מינגע האט זיך בעה-
ווען אין שטוב, איז דאס ווייבעל זינט געווארען
צו איהרס גאר איינגעקוקט אפגעקוקט, אויך שווער
און שווער האבען צו איהרס איינגעקוקט ווערען
אלץ קעלטער און פערדיקט, עס האט זיך בעקומען
דעם איינציען, אז ער איז אין שטוב באך איינגא-
בען א צווייטער, א פערדיקט.

געמאכט ער, דער יונגעמאן, און בעשליסט גאר
איינגאבען צוויינגען זייערע זאכען און אויך
פארטען איהרס צו זייערע עלטערען, ווען דאס ווייבעל
זינט וועט פערדיקטען א פאר היינט מיט מינגען
אלליין, וועט זי אפשר אויפגעווען יעדען יעדען א
גאט — האט זיך דער יונגעמאן געטראכט.

מינגע האט די ערשטע צייט שטארק געפונקט
באכן פאלעכעלע, און אויך איהרס קוקענדיג האט
אויך ס'ווייבעל זינט איינגעקוקט בענקען.
ס'האט איהר אבער נישט געקאנט פאר די
חברעס אין דעם דך מורה צו זיין און זי פלעגט
אלץ טענהן, אז זי איז זיך צוגעקוקט מיטן מאן.

כע ווייב, וועמען ער האט איבער לאלטען גאר
נישט וואס צו האבען.
האבען זי בירע אפגעקוקט שטארק גע-
צען און זי וועמען באך איינגעשלאפען איינע צו
די אנדערע מיט די פלייצעס, ווי האלד-פערדיקט, ווי
בעליידעטע.

אין א פאר היינט, באך דער חתונה איז
דער יונגער ווייבעל שוין געווארען א צווייטע
און בודע, אז זי האט בעשלאפען כאטש איינפרייען
א הינטער אין שטוב, אלעמאן ערע-פערדיקטען האט
בען הינטער — האט זי אפגעקוקט צוויינגען
צו דעם מאן איהרען.

דער מאן איהרע, וועלכע האט זיך פארל
באך דער חתונה איינגעקוקט מיט שווער און
שווער אויך קעסט, כדי זי בייזעלייג זיין אין די
געשעפטען, האט זיך טאקע דערפריהלט שולדיג אנט
קענען זיין ווייבעל, וואס בודעט זיך גאנצע טעג
איינע אלליין אין שטוב, און ער האט מסכים געווען
זי זאל זיך בעקומען מיט א הינטער.

האט מען געקראכען א קליינעם, קולטערען הייב
טעל מיטן באמען מינגע.
אין אוועק א סדרה מינגע, מינגע זייל עטען,
מינגע וויל שלאפען, מינגע מוה געהן אין דריטען
מינגע האט א קאפער.

אפילו טאכטערמאמע, וואס האבען צווערשט נישט
געוואלטען פון דעם גויאישען מנהג איינפרייען
היינט אין שטוב, האבען ביסלעכעווייז זיך אפגע-
בען צוגעווארען צו דעם שטיינערדישן לאקאציען
מינגע און זי האבען איהרס אפילו ליב בעקומען.
דער אלטער ווערענדיג ווי די טאכטער ווערע
ווערט אלץ מעהר און מעהר פערקאכטע אין דעם
הינטער, פלעגט ער אין קאפאטעס אפירען מינגען
"מין איינקעל".

מינגע האט טאקע געהאט ביים יונג פארל באך
בעסער, אז קינד, דאס יונגע ווייבעל פלעגט
טענהן, אז מינגע האט זי פיל מעהר ליב, ווי דעם
מאן איהרען. פלעגט עס דעם יונגעמאן פערדי-
סען און ער פלעגט איהרען מיט שטיקלעך צוקען
פערדיקטען מינגען צו זיך.

פלעגט דאס יונגע ווייבעל ווערען א דערי-
טערע, וואס ער נישט דעם הינטער וויינגען,
וועלכע ער טאך נישט געטען.
פלעגט דער מאן ווערען ברוג, וואס זי היינט
פון איהרס אפ דאס הינטער.

האבען זי בירע אפגעקוקט ווערען איינפ-
זוכטיג צום הינטער.
מינגע אבער איז געווען א שטוב בעשעפער
גייט. מען פלעגט פון איהרס פערדיקטען בשום אופן
נישט קענען צוויינגען וועמען פון זי ביידיקען
האט ער מעהר ליב און באך וועמען פון זי ביי-
דען בענקט ער אמשטאקטען ווען מען געהט א-
ווען פון הויז.

מינגע פלעגט אז בירען מיט דערוועלכער
העפעלעך דרעכען מיטן עק און זיך וואסען לע-
קען דאס פנים, ווי באך מ'פלעגט איהרס נעהמען
אויף די הענט.

אין די איינפרייען צום הינטער געווארען אזוי
שטארק אז ס'איז איינגעקוקט צעשטריט געווארען
דער שלום-הייט ביים יונגען פאפאקל.
טאכטערמאמע האבען דאס בעמערקט, און זי האט
בען אפגעקוקט טענהן, מען זאל אפשר דאס היי-
טעל באך איינגאבען פערדיקטען, די טאכטער אבער

באך איהרע ווי וועמען געווארען חתונה האבען,
האט שוין די "פריינד" געזאגט אז ס'וועמען א
חבא- ביי דעם, פריינד "איהרען" און קיין קינדער
זאל מען נישט האבען.

וועלכע מאדערנע מענטשן האבען עס איינ-
קומען? פלעגט זי צו איהרס צוויינגען, און
די איינציע וואס ווערען פון זייער ליב.
"אין קינד, גלויב איך, וואלט נישט געשטאט".
פלעגט דאך פריינדען דעם יונגעמאן אפאל זיך א
דינגען מיט זיין חבדעט.

אויב אזוי וועלען מיר שוין באריינט חתונה
האבען? פלעגט די חבדעט ווערען אפגעקוקט
און אפגעקוקט וואס ווערען דעם צוקונפטען איהר
רען, אז ער איז א צוויינגען-עלענט, א
קליינערע מיט פערדיקטען שווער.

אין גוט, און גוט! פלעגט ער זי שוין אנהוי-
בען צו בערהאנדען, בערעקענדיג זי מיט קושען פון
קאס ביי די פיס.

האט אזוי האט איהר דאך ליב, פלעגט די חבד-
עט בעסערען מיט א צוויינגען קוש, ווי זי וואלט
באלל נישט געווען געהאלטען פון צופיל קושען
איהר און צופיל העלען זיך.

וועלכע אבער זיך ווידער אפאל א בעריה-
טון פאר דעם פריינד איהרען מיט איהר כמעט יונג-
ליכער פריינדע, פלעגט זי כלומרשט מיט בער-
ווערען א זאג טון צו איהרס:

וואס אלליין, קען איך דען מיט אזוי שמואלע
פריינדען קינדער? דער לעצטער מאמע פלעגט
שוין דעם יונגעמאן באך איינגעקוקט איינגע-
קוקט מיט אזוי מין יונגליכער פריינד קען מען טאקע
קיין קינדער נישט האבען, אבער חתונה האבען מיר
ווען זי וויל די עלטערע ווען בירע צוויינגען טרייבען
זי דערי-
די עלטערע ווילען נישט, בירע צוויינגען זאלען
האלטען אין איהר ריזלייג, אז די קינדער ווערען לע-
בען, שוואג ציין, אהן חופה קינדער, וועמען זי
דען, חיליל, קאמפלימענט וואס זי וואלט קענען
ווי מאן און ווייב באך פאר דער חתונה? פלעגט זי
וועלכען פון בירע צוויינגען זיך בירען אויף די
קינדער, און כאטש זי מאדערנע כלה איז געווען
לאלטען געווען אלע פערדיקטע חתונה-ע-א-
לייט, האט מען דאך פערדיקטען צו פראווען א חת-
נה מיט אלע פערדיקטע, מיט קלומער, מיט
דרעהגעטען און מיט דער ריכטיגער הופה-ווער-
טערע.

די מהומה און דער סימפל פון דער חתונה איז
געווען אזוי גרויס אז אפילו דעם יונגען פארל
האט זיך אפגעקוקט דאסען אז אויך מאדערנע באך
דער חתונה וועט דאס לעבען ווערען ווערען בער-
דערס איינגעקוקט און ליט-בירידיג.
אבער שוין באלד באך דער חתונה-ווערען
האט זיך דאס יונגע ווייבעל אייבער-צייגט אז ס'איז
איהר שוין גענוג לאנגווייליג און נאדע.
איינע א באפעסעקע פון דעם חתן צו האט
געשריבט באך דער חתונה-ווערען איינפרייען די
כלה און א ווייט און זי אנהויבען לערען, ווי אזוי
א ווייטע טאכטער דארף באך דער חתונה זיך בע-
קעהן איהר איהר מאן כדאי משה וישראל.
די כלה האט זיך קום איינגעקוקטען פון גע-
לעכטער, אבער ווערענדיג גוט דערווארען, האט זי
כלומרשט אז פערדיקטען אויסגעקוקט דאס אלץ, וואס
די באפעסעקע קאמט איהר און בעט מעשה האט
זי טאקע אפגעקוקט קאמט וויין זי אלע ווייטע
שטעכער, וואס דערווארען זיך ערשט פון די באפעס-
ווי אזוי מען דארף זיך גוט זיין מיט א מאן באך
דער חתונה.

אויך דער יונגער פאלעכעלע האט זיך דע-
פיהלט שטארק אומגעקוקטען און נאדע, ווען ער
איז פארל באך דער חתונה-ווערען פערדיקטען
אזוי אויך אויך מיט זיין חבדעט, וואס איז שוין
נישט מעהר קיין חבדעט נאר א ווייב, א געווענלי-
כער חתונה.

אויך דער יונגער פאלעכעלע האט זיך דע-
פיהלט שטארק אומגעקוקטען און נאדע, ווען ער
איז פארל באך דער חתונה-ווערען פערדיקטען
אזוי אויך אויך מיט זיין חבדעט, וואס איז שוין
נישט מעהר קיין חבדעט נאר א ווייב, א געווענלי-
כער חתונה.

אויך דער יונגער פאלעכעלע האט זיך דע-
פיהלט שטארק אומגעקוקטען און נאדע, ווען ער
איז פארל באך דער חתונה-ווערען פערדיקטען
אזוי אויך אויך מיט זיין חבדעט, וואס איז שוין
נישט מעהר קיין חבדעט נאר א ווייב, א געווענלי-
כער חתונה.

אויך דער יונגער פאלעכעלע האט זיך דע-
פיהלט שטארק אומגעקוקטען און נאדע, ווען ער
איז פארל באך דער חתונה-ווערען פערדיקטען
אזוי אויך אויך מיט זיין חבדעט, וואס איז שוין
נישט מעהר קיין חבדעט נאר א ווייב, א געווענלי-
כער חתונה.

1-טער סלאָוֹאָניִש-ספּאַטער
SPLENDID
באָיאָסאָוויטשאַ 20

היינט אין פאלענדע טעג!
דער גרעסטער פילם-פראדוקציע
„SOWKINO“—Moskwa
היינטיקער
(PUTIOWKA W ŻIŻN)
1-טער רעדעווייזער און וינגענדער פילם אין דער רוסישער שפראך.
פילם פון אונגעווענליכער אפעהייט, וואס שילדערט דאס געבן אין סאווייט-
רוסלאנד: די נויט פון היימלאזע קינדער פון דער גאס — אין די הויפט-רולן:
Iwan Kyrła, Michał Żarow, M. Dragowarow.
שבת אין זונטאג — 12 בייטאג.
פאפאטערס, פריינדען און חתונה-בילדען אונגלייטע, וועסערען עלטערדיק-פאפאטערס.

וועמען וואס האט איהר דא געזעהט?
— אין וואס איהר באמת, אז איך קען זיך
נישט אפגעקוקט קיין חשבון דעריין ווען זי איז
און וואס זי האט געזאגט.
די רביצין האט שוין געפיהלט, אז זי וועט פון
מיינען גארנישט צוויינגען איהר האט אפגע-
ווארען צו דעריין וועמען עפעס אנדערש.
וואס מיר, מיינען, וועמען וואס האט מען זיך
געווארען צו דער פאלעכעלע?
דאס האט שוין מרים גייט אז ס'וועלכעלען, זי
האט זיך איינגעקוקט פון איהר ארם און האט
הויף און קאפערדיש געוואלט:
— דאס איז נישט איינער וואס איך האב נישט
קיין חשק איין צו דעריינעלען וועמען דעם וואס
סייט זיך ביי מיר, און איך בעט אייך, אז איהר
וואלט זיך מיט די אלע זאכען נישט מעהר אלע-
רעכטען, אפריגעט האט איך געוואלט האט
ציג האבען, פאר דעם אלעס וואס איהר האט נא-
מיר געטון בעט מין קראנקהייט און איך האב גע-
וואלט זיך אומקערטען צו זיך איהרס.
וואס זיך די פערדיקטע, מיט געוואלד וועל איך זיך
נישט האלטען, נאר געדענק, אז דאס אלץ קען
זיך ווערען שילעס צוויינגען און דעמאלט וועסט דאך
פון איינציען הילף.
— יעדעפאלס נישט איינער, רביצין.
— און אפשר יא, אפשר וועט מין הילף זיין
א ראדקאלערע ווי די הילף פון א סטודענט, למשל
וואס האטס מאדעק קרייזן.
— רופט נישט קיין זיך נאמען, רביצין, האט
מרים זיך שטארק דעריינעט, איהר ווייסט נישט
ווער דאס איז, איהר קענט איהר נישט און דערייט
וועמען איהר נישט רעדען מיט אפאלטע.
— איך קען איהרס טאקע נישט, און וואלט

ר. איזראעל משפחות איז פראמען סענסאציעלער ראמאן פון יודישען פאמיליע-לעבען

איזראעל טובע וועמען, באך צוליב דער
בין און אהערנעקומען, זינט געווארען און אלץ וועט
זיך אויסקלערען, האט די באציאן געוואלט, וואס
שטעלענדיג זיך פון ארם און צוויינגענדיג זיך צום
צוועקגעווען.
— געהט באך נישט צוועק, לאזט מיר נישט
אבער און אזוי צושטאנד אין אזוי לאגע פון דער
בערהאנדען, ערקלערט מיר וואס דא קומט פאר.
— באך נישט איינע, פרייליך ווייטעלעך, איהר
וועל איהר באך פערדיקטען און איהר קענט האבען
צווערלי, הגם איהר קענט האבען א גרונד מיר
נישט צו גלויבען.
— נישט וועמען דעם אנהערטל זיך, באך וועמען
אויסקלערען דעם גאנצען ענין.
— אין דער באהענדעטער צוקונפט וועט דאס
געשעהן, האט די פאראיין געוואלט, און שוועל
פערלאזט דאס צייט.
— מרים איז שוין געווען מיר פון די אייבער-
בעיטען דעם גאנצען טאג, דער ווייט פון דער דאך
זיגער עלעגאנטער דאמא האט זי איינגעקוקט צווייטע,
זי האט אפילו נישט געוואלט טראכטען וועמען דעם
וואס איז איינע פארקומען מיט דער באציאן,
זי האט זיך אפילו נישט אפגעקוקטען קיין געווען
זעבון דעריין, וואס ס'קומט פאר מיט קרייזען.

ידינו נמצא: 5. זמרחאן. מעבדו של לוי
בילעטן צו בעקומען א

די טיבה פֿונעם זעלבסטמאָרד איז נישט פֿעסט-
געשטעלט.

בילעטן צו בעקומען אין קאסע ווין טעאטער.

י.ד. ישיע מעאמער = סמוך יע

"יחד ישע אקמיארען"
(פלאנ) דזשענדע (שמעון)

פּעראַייז פון זדונסקע-וואלער
איז לאדן פילסודסניענא 12

פון יודישעז טעאטער „סקאלא“

די היי-יעהריגע „קרז-היסוד“
אקציע

„היימלאזע" אין ספלענדיק

סלולר - קווי - טעאטער
ZACHETA

חייזר און פאלג. מעג !

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1

L. A. 3-17-57

אויסערנעווענליכע דראַמאַ
פון העלדישקייט און ליבּע.

אין די הויפט-רעדן
Jack Holt Fay Wray

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע

אנהיים פון די מעאנסען מעגליך 4 נאכמאכט
שבת און וועגט 12 א ווייניג ביימער.

אין דעם באנדיטען-אנפאל אויף דער אלטער געוועלפערין פון זשאנאסקא 59

ו.ו. פרעז. דר. וויעלינסקי אפעלירט צו דער וואיעוואדזשטווע
געגעזי בעשלוס פון מאגיסטראט

טערמיין פון קוכטשאהם פראצעס
זאל שוין מארגען בעשטימט ווערן

(2) די געזעמלטע מאטעריאלען ווענען
 "מאנא קובשטאק" און זיינע מיטהעלער בלונד
 רעכטען באמבען-אטענטאט און דעם אָנפאַנג אױס'ן
 מאסירער פֿון דער "קארלעווער מאנאפאסטור" —
 געצונ איערונגשטקט געווארען אין דער פראקטור-
 טור און אײנען קרייז געריכט.

מעדעם - גראסער - געדענק - אווענד
 יעצט היינט פארנומען איז זאל „פיל הארמאניע“

עתה אביע געצייטן מיט ווערן און ווירט לשון
 און בייטע האבען זיך אנגעצייטלט פון ווערעטטע
 פון דער באצער האבען געזען וויילט זיך פער-
 פונדען מיט דער יידישער אריינגע-געווענע
 זיך אליינע פערט יידיש און א ויסגריקט זיך און
 די פאדעשטע יידיש פון "הגדה".
 בראטשלאו האט ער האט געשטאמט פון פאר-
 לען זיין פאטער איז געווען א גאנצע וועג פון
 וואקאנטן אין די וויסנעס הארץ און אלס טור-
 ענט האט זיך גראטער אנגעשלאסן און "הגדה"
 וואו ער האט געפירט ביי די לעצטע טעג פון זיין
 געגנט לעבען ער איז געשטארבן אין פער-
 היינט (לענגסטאד) אלס זייערע סך הכל 29
 יאהר.

(2) ווי מיר האבן געזעהן געאלדענע
אין דער צווייטער העלפט פון חודש סעפטעמבער
פ. ספרנקעמאן א באגרייפן-אסאל אויף דער
אלטשטעקע געוועלבערין פון זשאזאסא 59 די
72-ערהירע מארא ברעווא.
נאך אסאל האט א קוויטע געטראפן די גע-
העלבערין אין א פרוואסטלעכן צושטאנד, אין א
קאלטע-בלוט.
דער קאז אין איהר אין עטליכע ערטער געווען
געפערט מיט א רעוואלוצ-קאלבע.
שטענער אין פאסטנושטעלע געווארן, און

(א) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אזוי לויט
 די בעשולס פון מאניסטאע, ביים וועג פערזענליכע
 זיך וועללנסקי צוגעבונדען געווארען די פאנסט
 פון מאניסטאע באשעצער, און וועג צוהאלטן גאר
 א דעמע פון 20 זל פאר דעם וועג.
 וועללנסקי האט געזען דעם בעשולס אפגע-
 די דעצירט פון דעם וועג אדער וועג

פאליטישער פראצעס

(2) 8'א' קרייז-עריכט זענען געבטען גע-
שטאנען: דער 16-יעהריגער משה יצחק מאקסאָר,
און דער 21-יעהריגער וואָלף ישראל פערשט.
זיי ביידע זענען געשולדיגט געוואָרען אין

דער ערשטער האט בעקומען — 2 יאהר אים
בעסטערונגס-הילף, די שטראף ווערט איהם צוראָגע-
געבן. בתואר, אז די עלטערן זיינע נעהמען איבער
די אויסזיכט אויף איהם.
דער צווייטער בעטוילדיגטער איז פֿערמשהט
געווארען אויף 2 יאהר טורעם.

פערשרייבט אייד צום אויספלוג
אויף דער מכבהדע איז זאקאפאנע

די דעלעגאטאר פון דער "מכביה" אין זאקס
זאגט, וואס געפינט זיך אין לאקאז פון וואגאל-
זאך פארטראגער 64, דערגיט די באהעלטענע טע-
אף אונזערעם קולטוראלן און דעם איינפאל-
ג דער מכביה אין זאקסאנע. צו וועלכע ס'ס
קלייבט זיך באהערייכט אונזערעם פון באזעצן
און די לענדען וועלכע וועלן האבען די פיליג-
זאן און פערזענליכע פערזענליכע.

היינט און פאלגענדע מעג!
מעכטיג מייסער ווערן, פאר
מיט עמאציעס און סענסאציעס

דאקטאר
פראנקענשטיין

טראגעדיע פון א געלערנטען,
וועלכער האט געשטאמן א קינסט-
ליכען מעגש - א מאנסטרום.

אויסערן פראג: אייביגער פלאם
אינטערעסאנטער פילם פון פרימיטיווע

למען אין די זיטען פון די איינוואוינער
פון ניו-פארלינעזיע.

צוליב'ן גרויסען מעטראזש פון די בילד

דער, זענען די מעאנסען 0.20, 3.40
אין 9.10 אונזער.

הנהגה-בילעמן גילטיג אהן בערענאוונגען

אויפ'ן 1.טען סעפטעמבער: באגליקטן - 49 גר

פארגעטען - 75 גל.

בעריהמטע פאריזער זינגערין
מאדעלען גרעי
אויף א קאנצערט אין שטאמישען
מעזשער

קומענדיגן וונטאג 12 פארמ. וועט אין שטא
 יושען עטלעכע אויסגעציען מיט א קאנצערט די
 עיהמעט פאריווער ונגערין מאדעלען טען צו
 אפען מיט איהר אקאמפאנימאנטן וועלכע לע
 אפט.

מאדעלען גרענע האט מיט גרויס צו-פאלג אויס-
צוגעטען אין פראנקרייך, דייטשלאנד, שווייץ, נאך-
עמען, דענמארק, איטאליע, בעלגיע, האלאנד, ניד-
ערלאנד, גריכענלאנד, ענגעלענד, פאלישעלענד און אמעריקע.

ביאליק-אקאדעמיע

אין צוואנציק האנג מיטן 60 יערהייבן גע-
רעסטסטאנד היילענאם פון גרויסער הערשענדיג-
כעסער חיים נחמן ביאליק האט די ליטוואנער פון דער
אלקסאנדרינער יודישער פארשטייטער פארשטייטער
האט זיך געשלאסן איינצוהייבן א גרויסע יוד-
ענאם פערזענלעכע דעסטאקא, דעם 24. ה. ת. תשנ"א

פון פאלקס-אונגווערזיטעט

ב"י דער ציוניסט'ישער ארגאניזאציע
אין לאדז

מארגען מוצאי שבת, דעם 14[1] אדרעט אפ
דער פאלקסאגאנאציע צווישן זיין זיין
ראגאנאציע 2 פאלגונדען: (1) אין לאנד
דער ציוניסטישער ארגאנאציע (שרוממאסא 29
פערזאנען פאלגונדען דער יידישער ציוניסטישער
בער שפאנאזא און יידענעס. (2) אין אגודת
און די ציוניסטישע אגודות און אגודת
ערסא 28 פאלגונדען פון די מאניסטער א.
דאנערטאג און דער טאג: ווייטשפאנאציע
דאנערטאג און אדר ישראל.

זונטאג, דעם 15. ה. ה. קומט פאָ אַ פאַרלעזונג
 אין דער ל. וילבערשטראַס און דער יודישער שפּראַך
 יוֹפּ ד. ט. : וועלכע שפּראַכען האָבן זיך גע-
 פּונט אין משך פון 2.000 יאָהר.

פון דער לאדזער פערזע

87.50	בנק פאלסקי
4.75	3 פרעזענטיוו
55.50	דאָללר און סענט
55.75	4 סטאָטיוויזאָן (א.מ.)
45.00	8 וואַרשאווער טאָג-ברייף
44.50	8 יאָרווער
2.97	גלייכע פונט
8.92	אלאָר

נאך ווייטער אַרײַן
אומאפּעדישער
אנשטאנד

אָרעמלעכע, גארעמע, ער-
שטענדיגע אפעראציעס
אלער ארט, לייכטע פלעס-
טעס איינלעבן גענען מיט-
שמערצען אלס נאך גיפ-
טען.

Dr. med. Lubcz I. Villy Simonovic
פיעטריקאווער 119 טעל. 231-81

מעלה ונחלה

אגודת ישראל אין לעדו בארומאויטשא 11
מוציק פ' ויהי דעם 14/1 פניקסליך 8
העבר קומט פון אייגענעם קאלאן א פארלענגט
פון דער מעד. יעקב שלאטע. א. ד. י. י. סיבות
און פערשיינונגען פון דער קרעפט קראנקהייט און
איהר פערשפייטונג ביים יודען און ווי צו זיך
פון איהר צו פעהרשטען. אייבאנגע געפן איינ-
רעטענען פון צו פעהרשטען אין ספעציעלע
אגודת ישראל. 184

אַכטונג טױב־שטומע !

דיינט יגען שפת ד. 14-טען סטייטען 4
יגער נאכמיטאג קומט פאר די געזאגט פערזאנ
נג אין לאקאל וואוואדקא 4 קומט מאנצוויי!
מיט אכטונג די פערזאנלעכע.

DOKTOR

H. GOŁKOŃSKI

צעגעליגאנא 4 מער. 216-90
 צעציגל-ארצט פאר הוימ-און ווענערישע
 ראנקע היסטן, מענער-שוועכע, אלע ארט
 נאזלען, עלעקטראטערפאפיע, בעהאנדלונג
 מיט קווארט-שטראהלען.

נעמט אן סוף 2-8 אין סוף 5-9 אונדזער
בעזונדער ווארטע-ציימער פאר פרויען.

Dr. H. LUBICZ

מנצח. מנצח חיות, ווענערשע און געזעלעכט-קראנקע.
צענעלניאנא 7. סעל. 141-82
עמט און און 10-8 מריה, פון 12-2 נאכט. און
פון 5-8 אונדזער. וואסאן פון 9-11 ביטאג.

פיי דיקלייבנקייט

רעגולירט דער קאמפאניער נאכדריק פון נאטירליכען
בימערואסער

Franciszka Józefa

ד"ר דאָרמ-מעטינגער קרעטטיים און באַכט דעם קערלער
זלאַנז עמיסעלס פון דאָקטוירים.

יו"ביליי-טורן- און ספארט-פעסט
פון „מארגענשטערן“

די לאדער צייטער - ספאט - געוועלשאפט
 "מארגענשטעך" האט איצט פערענויגט פינף יאהר
 פון איהר טעגלייט. די פערזאנלעכע פון דעם
 ספאט אינמיטלעך האט בעשלאסן צו פירערן
 א מוט א בעצור לעבן ספאט פערט דעם פינף יאהר צו
 זייער פון "מארגענשטעך".

צו דעם פעסט האט דער אינסטרוקטאר
קעלעגים פון „הארגענטערן“ געגעריט ספע-
ציעלע ספארט געזאמטשע נומערן, וועלכע פער-
איינציג איין ויד ריטשן, ספארט טעגן, פלאטשע-
אילוסטראציעס פון אייביט „לייזען“ בענליג מיט
באמאלע דעקלאמאציע. דער הארגער פעסט האט
אפגעשטייטן אלעס, וואס „הארגענטערן“ האט
שוין פון איצט מיט אים צו פארלען געווען, און
האט פון אהרן טעטיגקייט.

דער מעסט קומט פאר קומענדיגען פרייטאג
פרייטאג אין פילדא-מאזשע וואל.

אווענד פון האנקא ארדאנא

די קעניג פון געזאגט די קלויז פון די ווא-
שאווער קוויטרא-קרא האבט אריינגעבא, קומט
קלוי לאדו וועלכע וועט אויספארשטען מיט איין איינ-
ציגען ארטיסטישען קאסטילי-אווערד אין פילחאר-
מאגנא וואל דעם קומענדיגען וואנטאג, דעם 22.
אגוסט ח.ח.

"יודיש" קאלער.

מארגנו פרעמיערע איז פיר הארמאניע
ענדליך וועט דער סטאטער עולם האבען די
בעגליכקייט צו זיין אויף די פארשטעלונג פון שלום
עליבם קאמאדיע. די שטעקסטאף פון (לאנדשע דע
סטערן) אויסגעפירט דורך דער יידישער סטודיע
צום ערשטן מאל אויף דער יידישער בינע אין
פאליצן. יעדעס דער וועק וואס די סטודיע פיהרט
אויף אויף דער בינע, פערמאכט אַזאָיגנעלען
אנהאלט און ווערט פון אינטערעסירט דורך די
סטודיענטן.

די פארשטעלונגען ווערען געזען שבת 11.30
 פרייטאג און 4 נאכמיטאג וואנא, מאנטאג און דינסטאג
 מיט דער קונסטלערישער אפיסירונג פער-
 עמען זיך די ה"ה: אידען - רעזשי, דוד בייגל-
 יאן - מוזיק, יאָלע פירדמאן - דעקאראציע און
 קאָסטומען, יואל קרוש - פלאסטיק און טעניץ.
 אינסעניואַציע כ. עמט.

אֵלֶּה הֵן לְשֵׁנוֹ

(ענדע פון דער 9-טער זייט)

אין פון א צייט געשטאנען ביי דער שטייג, האבן געהאט פון היירע מענשליכע בעזונדזשע, קנעשטיק און אלעליי אראבאטישע שפייגלעך. ווען איך האב מיר אנגעקוקט גענוג, האב איך זיך אויפגעווענט מיט דער פלייצע צו דער שטייג פערטראכט דעם גארטען און געוואלט שוין גען, ווי פולצולנג האט אימיצער פון הינטען ביי מיר אראפגעקאפט פון קאפ מיין פלאנען, שטוי- נעם הוט....

אין קוק מיר אום — ערשט איינע פון די
שיינפארבעדע מאלעס, וואס האט זיך בשתיקה צו
וויסנשאפטליכע ארבעטן אויסגעצויגן, האט זיך מיר
פארן קאפ אפגעקעמט דעם הענט און אפגעקוקט
אויסן קאפ; גאנצ'דיג געשטאנען מיטן ראנג
פון שטייג אויפן, ווארפענדיג א קלוג אויפ'על צו
מיר. וויסליך האט זיך איהר נישט געבעטן צו
זיך וואל מיר אפגעקוקט לויט מין הוט; ערשט
דער אלטער שומר האט זיך איהר מין הענט נישט
געבעטן — האט זי עס נישט געוואלט פון. שוין
לעצנדיג האט זי אלע ווילע צוגעגעבען דעם
הוט פון קאפ, געמאכט א פערזענליכע צו מיר, בלויז
מיט מיר אפגעבענדיג דעם הענט, נאך ווען איך
האב אויסגעשטרעקט די האנד איהם צו געמאכט
— האט זי מיט גאנצן צוריק געגעבן דעם הענט
אויסן קאפ. בלויז נאכדעם ווי די מאלעס האט
זיך מיט מיר צום אנגערייזט, האט מיר גענוג
אויסגעוואקס — האט זי זיך דעם הענט אפגע-
געבען פון קאפ, א דורעכגעקוקט און דער לויט
עסן און א שוידערגעקוקט מיט צו דער צווייטער
דיט גארשטן.

לליבען שטעקן אויף מיין קאפ, נישט ווי אנאָ-
גראַטער — נאָר ווי די אויפגעלעכטער, ווען אַ
יידלעכע, וואָס איז געלעבן נאָכן וועט, האָט
ער איהם צוגעזאָגט: — האָב איר איהם גישט
קאָנט אַנטן צוריק, די מאַלפּע, אויבן אויס-
שטייט, האָט צו זיך, געקוקט מיט ביטל, איר
האָב איהר נאָכאמאל דערלאָנגט מיין הוט — האָט
זי זיך פון מיר אָנגעקעהרט, האָב איר עס אויס-
געמישט, אַז די מאַלפּע האָט מיר געלעיענט גישט
צוגעדעקט דעם קאָפּ, ווען די זון שיינט; נישט צו
זעהן מיט אַ צוגעדעקטן קאָפּ אונטערן לויטערן
לויפן הימל....

אָהן ווערסטער בין איך אַמאָל געווען אין אַן
גענער טיר, פון וואָס צו איינפֿאַהרענענע
ווערן. אָהן געסטאָמט דעם גאָס אַזויס, ס'ר
פון אַזוי געווען אין רעדנענע אַזויס אַזויס
בין אַלען, אָהן אַ בעליסטער, אַזויס אין די גאָס
פון אַרמקייט, וואוּ פֿאַרענע האָנדלען מיט
דער אייגענע לייב, וואָס טוט און אַפֿטעל פֿאַר
אַזויס מיר אַזויס אין דער דאָנערע שטוב אין ביי
אַ מאַמען געגעבנע דאָס לעבען פון איהר קינד.
אַ מאַמע, אַ גענער, און געסטאָנע אַזויס
קען פֿאַרן קינדס בעטעל; מיט איהר שווערע
הרעס אַזויס אַזויס אַגעסאָנע און מיט די לייכט
אייגענע און און האָלן פון טויטען קינד, וי האָט
אין דעווענע אַייגענע; פון אַ וויט האָט זי
דער דערבלייט פֿאַר אַייגענע. וואָס זי האָט
געגעבנע וועגען מיט אַייגענע. וויט אין
נישט, אין בין געסטאָנע און מיטען צימער אַ
שומער, אַ געגענע אַלען מיט די פֿיס צום דיל;
האָט גאָר פֿערמאָנט מיטגעפֿעהל, אַזויס קיין
שטון פֿאַר דער געגענע אַלען, געגענע
אַלען.

פאר וועמען אבער האט זיך מיר אָנגענומען.
ווען איר בין אריינגעקומען נאכדעם זיי דער פֿאָרש

האב אין מיך פערשטעקמט. מיר אין נישט
אנגעשטאנען צו לאזן זיך נאר מיין הוט. בין גע-

דעם שטענדיגן שיינען יי פאר עז

ספעציעלע ארעט מארגערען, בלאז און אריין-קראנק.
וואוינט יעצט
ZACHODNIA 59 a, tel. 148-95.
עהמס און טון 9-8 טריה און טון 8-6 אָווענע.

מורכב גדול

—פערקוקה אין אפטיקען און קלאדי-אפסטעטעס—

„ERONOMIA
Piotrkowska 62, tel. 165-15
פלע אינסארטאציעס פארענליך און פער

ביים גימנאזיום עקויסטרען די ק. A, B, C.
 שר-למוד אין די אייגנטיים-קלעסען בערעכט 25 גר. מאנאטליך.
 DYREKCIJA.

פֿעסטערשולן: דאס פארענליכע ערשיינוג פון די קראנקע און אנגע-
דינגט נויט'נס, דאסמאן האבען אויסגעשאַלטל פֿעלדקער אינווערוואָמעס.

זיט מיט איר שטענדיג פארשידענע גענוצטע
 און פאר איר גוטע אונטערזוכונג.

2-טע וואך פון רעקארד-ערפאלג!

CONRAD VEIDT אין דער הויפט-ראלע

הנהלה-בילעטעז גילמין! צו פערקלענערטע פרייעזן! אנהייב 4 א ויגער נאכמיטאג שבת און וואנטאג 12 א ויגער בייטאג

LUNA

Grand-Kino

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

שלאנג-עקספרעס

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

PRZEDWIOŚNIE

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

METRO

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

ADRIA

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

CORSO

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

קריינע אנאנסען

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

לאקאלער

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

אבאנאמענטס-פרייז:

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג